

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060109

DOM
2014-01-24
Stockholm

Mål nr
M 9650-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2012-10-11 i mål nr M 4212-11,
se bilaga A

KLAGANDE

Bergvik Skog AB

Ombud: Advokaten P P, jur.kand. S L och jur.kand. C C

MOTPARTER

1. B A

2. R A

3. J A

4. M A

5. M A P

6. L B

7. L Bx

Dok.Id 1090296

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

8. P B

9. J M-L B

10. A B

11. J B

12. L B

13. O B

14. R B

15. S B

16. S E B

17. M B

18. H B

19. E C

20. R C

21. Dalarnas Indianmuseum

22. K E

23. A E

24. B E

25. S E

26. Falu kommun
791 83 Falun

27. T F

28. Föreningen Ryssjöns vänner

29. H G

30. J.L. G

31. M G

32. R G

33. A G-W

34. J G

35. R G

36. T G

37. M G

38. G H

39. U H

40. S H

41. H H

42. L H

43. A J

44. G K

45. C L

46. M L

47. A L

48. Länsstyrelsen Dalarnas län
791 84 Falun

49. E L

50. Miljönämnden i Falu kommun
791 83 Falun

51. B M

52. A N

53. K N

54. O O

55. U P

56. H P

57. S R

58. T R

59. Ryssjöns slädhundsklubb

60. L S

61. G S

62. K S

63. S S

64. M S

65. L S

66. A S

67. P S

68. B S

69. Svartnäsbygdens Vildmarksförening

70. C A S

71. L S

72. S S

73. M T

74. B T

75. Vildmarkstationen

76. L W S

77. E W

78. U Z

79. D Ö

80. E Ö

81. K Ö

82. K-M Ö

83. B C

SAKEN

Tillstånd till gruppstation för vindkraftverk inom Svartnäsområdet i Faluns kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår yrkandena om att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen.

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom och Miljöprövningsdelegationens inom Länsstyrelsen Dalarnas län beslut av den 22 juni 2011 (dnr 551-229-10) lämnar Mark- och miljööverdomstolen Bergvik Skog AB tillstånd att uppföra och driva sammanlagt 53 vindkraftverk på delområdena, såsom de bestämts av miljöprövningsdelegationen, Råkenberget inklusive Sallakmyren samt Ånglarna. För tillståndet ska gälla de villkor som fastställts av miljöprövningsdelegationen.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN M.M.

Bergvik Skog AB har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) med ändring av mark- och miljödomstolens (MMD) dom fastställer Miljöprövningsdelegationens inom Länsstyrelsen Dalarnas län (MPD) beslut den 22 juni 2011 avseende tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till gruppstation för vindkraft, Svartnäsområdet.

I andra hand har Bergvik Skog AB yrkat att MÖD, med ändring av MMD:s dom, beviljar tillstånd i enlighet med MPD:s tillståndsbeslut, men endast för sammanlagt 53 verk på delområdena, såsom de bestämts av MPD, Räkenberget inklusive Sallakmyren samt Ånglarna.

Svartnäsbygdens Vildmarksförening, G S, O B, P S, A S, H H, J A, D Ö, K Ö, L S, H B, A L, K E, M T, G K, S R, T R, C A S, L W S, J.L. G, A G-W, T F, B C, T G, S S, K S och B S har som motparter anfört att Bergvik Skog AB:s yrkande ska avslås.

G S har därutöver begärt att för det fall MÖD skulle finna att MMD kommit till felaktiga slutsatser ska yttrande inhämtas från EU-domstolen.

T F, B C, P S och A S har vidare för det fall tillstånd medges yrkat ändring av vissa villkor på sätt som anges nedan.

Länsstyrelsen i Dalarnas län, Falu kommun och Miljönämnden i Falu kommun har tillstyrkt bolagets yrkanden.

UTVECKLING AV TALAN**Bergvik Skog AB**

Yrkanden kombinerade med åtaganden har inte prövats

Bergvik Skog AB har under sammanträdet i MMD den 14 maj 2012 kompletterat ansökan med åtaganden och försiktighetsmått i syfte att minska påverkan på framför allt natur- och kulturmiljö. Bergvik Skog AB anser att domstolen inte har tagit ställning till bolagets yrkande på ett korrekt sätt och ifrågasätter om domstolen verkligen förstått innebörden av bolagets tredjehandsyrkande i kombination med angivna detaljerade åtaganden. Det framstår som oklart om MMD överhuvudtaget tagit till sig klagandens yrkande i kombination med dess åtaganden då inget resonemang om detta förs i domskälen i förhållande till lämplig lokalisering.

Alternativredovisning och lokaliseringsutredning

MMD har framhållit att tillståndsmyndighetens bedömning av om en alternativredovisning kan underlåtas eller göras mindre omfattande ska ske mot bakgrund av den sökta lokaliseringens lämplighet. Domstolen hänvisar härvid till MÖD 2009:32 och MÖD 2009:48 avseende alternativredovisning och uttalar att när en lokalisering helt klart uppfyller lokaliseringskravet i 2 kap. 6 § miljöbalken kan det finnas en möjlighet att prövningen kan grundas på en mindre omfattande utredning. Å andra sidan krävs det en mer omfattande utredning om den valda platsen inte tydligt uppfyller kravet på lämplig lokalisering.

Bolaget menar att de rättsfall som MMD redovisar är relevanta och kan ligga till grund för bedömningen, men MMD har på grund av missuppfattningar av omständigheterna i målet tillämpat rättspraxis felaktigt.

Vid en tillämpning av ovan refererade fall i aktuellt mål finns det i det av MPD tillståndsgivna området i Svartnäs, i likhet med MÖD 2009:32, mycket få motstående intressen. Till skillnad från MÖD 2009:48 finns det inga för vindkraften motstående skyddsvärde intressen som utpekats i form av riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken. Vidare är det av MPD tillståndsgivna området ytterst lämpligt för bl.a.

energiproduktion i form av vindkraft. Enligt miljöbalken ska sådana områden så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Dessutom är det av MPD tillståndsgivna området utpekat i planeringen för vindkraft. Bergvik Skog AB har inte heller begränsat sin alternativredovisning till endast en kommun utan har gjort en betydligt bredare utredning. Det kan därför på goda grunder ifrågasättas varför MMD i aktuellt fall grundat sitt avgörande på MÖD 2009:48 och inte på MÖD 2009:32.

MMD har funnit att de skriftliga och muntliga kompletteringarna till alternativredovisningen som gjordes efter och i samband med domstolsförhandlingen i maj 2012 har kunnat godkännas som underlag för domstolens bedömning av platsens lämplighet. Miljökonsekvensutredningen (MKB) har således godkänts och legat till grund för prövning av bolagets tillståndsansökan i sak. Domstolen är dock av uppfattningen att den av bolaget angivna alternativredovisningen endast redovisar principerna för vilka områden som granskats, att närmare upplysningar saknas om vilka avvägningar avseende enskilda platser som ligger till grund för slutsatserna för utvald lokalisering samt att några seriösa alternativ till ansökt plats enligt bolagets mening inte finns. Domstolens bedömning är i denna del inte korrekt. Bergvik Skog AB har gjort en fullgod utredning av alternativa lokaliseringar genom sin komplettering, inlämnad den 22 maj 2012, och både skriftligen och under sammanträdet noggrant redovisat varför alternativa områden valts bort. Exempelvis har områdenas storlek, problem med elanslutning och förekomsten av för många motstående intressen angetts såsom skäl av Bergvik Skog AB för att välja bort de undersökta alternativen. Bolaget har även studerat förutsättningarna på grannfastigheter med andra ägare. Vidare finns i MKB:n information om alternativa utformningar av vindkraftsparken.

Området har få motstående intressen

Vid domstolens bedömning av krav på alternativredovisning för aktuell lokalisering betonar MMD genomgående förekomsten av motstående intressen. Ju större risken är att motstående intressen kommer att påverkas, desto större är kraven på utredningens omfattning och kvalitet. Detta resonemang är i enlighet med rättspraxis. MMD har dock missuppfattat omständigheterna i aktuellt fall och utgått från att det finns

riksintressen för natur- och kulturmiljövård inom det av MPD tillståndsgivna området, vilket inte är fallet. Däremot finns sådana områden i närheten av aktuellt område. Dessa icke-existerande motstående riksintressen nämns på flera ställen i domen. Bergvik Skog AB utgår från att domstolen med området menar just det för prövningen aktuella, av MPD tillståndsgivna, området. Inom det av MPD tillståndsgivna området finns det överhuvudtaget inga andra riksintressen eller andra intressen av kvalificerad art, vilka skulle stå i ett motsatsförhållande till vindkraftsetablering. I bedömningen verkar domstolen även väga in vindkraftparkens storlek, att denna kommer att medföra en betydande miljöpåverkan, samt att området redan är påverkat genom två närliggande anläggningar varför kumulativa effekter kommer att uppstå. Bergvik Skog AB ifrågasätter lämpligheten av att lägga så stor vikt vid kumulativa effekter från andra vindkraftparker såsom ett motstående intresse. De kumulativa effekterna är marginella, vilket framgår av bolagets MKB. Bergvik Skog anser även att det råder oklarhet avseende vilka kumulativa effekter det är som MMD har vägt in i avgörandet.

MMD uttalar att även om området till stor del består av produktionsskog och har goda vindförhållanden utgör det inte en sådan för vindbruk unik plats och saknar heller inte motstående intressen på ett sådant sätt som krävs för att kraven på lokaliseringens lämplighet ska kunna sättas lägre än normalt. I detta sammanhang måste enligt Bergvik Skog AB följande beaktas. När det gäller motstående intressen i form av kända natur- och kulturvärden är dessa redan undantagna från MPD:s tillståndslayout. Samtliga natur- och kultur- respektive riksintressen, såsom Smöret, Sörmyren, Berg-Annas berg eller Malmbanan, ligger alla utanför det av MPD tillståndsgivna området. Detta visar även "Planeringsunderlag för vindbruk Falu kommun" där man i Steg 2 i analysen tagit bort de områden som står i konflikt med vindkraftsutbyggnad, exempelvis områden med särskilda natur- eller kulturvärden eller områden som är särskilt viktiga för turism och fritid. Tvärtom vad domstolen kommit fram till är området ytterst lämpligt för utbyggnad av vindkraft då lokaliseringen har få motstående intressen och mycket goda vindförhållanden. Svartnäsområdet är unikt när det kommer till vindhastighet, då det vindresursmässigt är ett av de allra bästa områdena i det svenska skogslandskapet. Sökandens MKB med dess utredningar måste kunna anpassas till vad som krävs i det enskilda fallet. I detta fall finns få motstående intressen, ett riksintresseutpekande för vindbruk och stöd i den kommunala planeringen. Under dessa förutsättningar måste

kravet på lämplig plats vara uppfyllt. Bolaget ifrågasätter vad som ytterligare ska krävas för att en plats ska anses vara lämplig enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

Det är självklart att en verksamhetsutövare måste visa att denne uppfyller miljöbalkens krav oavsett vad riksdag och regering bestämt om vindkraftens viktiga roll i samhällets strävan mot hållbar utveckling. Däremot är det gällande rättspraxis att motstående enskilda och allmänna intressen måste vara av en viss tyngd för att en etablering av vindkraft på viss plats ska kunna nekas. Om ett område likt det av MPD tillståndsgivna området i Svartnäs till största delen är utpekade som riksintresse för vindbruk och i sin helhet som kommunalt intresseområde för vindbruk, måste motstående enskilda och allmänna intressen vara av en kvalificerad art för att en etablering av vindkraft på viss plats ska kunna nekas. Något annat synsätt strider mot miljöbalkens grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden samt mot miljöbalkens portalparagraf om att främja hållbar utveckling. När det föreligger konkurrens mellan allmänna och enskilda behov inom ett område och dessa behov inte går att förena, ska företräde ges åt en sådan användning som medför en god hushållning från allmän synpunkt. I detta sammanhang har den kommunala planläggningen stor betydelse enligt förarbetena till miljöbalken och enligt den av MMD hänvisade domen i MÖD 2005:66. "Planeringsunderlag för vindbruk Falu kommun" stödjer som nämnades, i motsats till vad som anges i MMD:s dom, det av MPD tillståndsgivna området.

Felaktiga slutsatser avseende utpekade områden för vindkraft

MMD synes i sin dom utgå ifrån att inte alla de platser som MPD:s beslut omfattar är utpekade i planeringen, dvs. riksintresse för vindbruk eller den kommunala planeringen. Domstolen har här grundat sin dom på felaktiga förutsättningar. Vid en jämförelse av kartmaterialet för MPD:s tillståndsbeslut och "Planeringsunderlag för vindbruk Falu kommun" blir det tydligt att samtliga av MPD tillståndsgivna områden i sin helhet är utpekade som kommunala intresseområden för vindkraft.

Kumulativa effekter

MMD har i sin bedömning hänvisat till de kumulativa effekter som kommer att uppkomma till följd av aktuell vindkraftspark samt närliggande parker. Domstolen har inte utvecklat sitt resonemang om vilka faktiska kumulativa effekter som har betydelse

i målet. Det är därför oklart vilken typ av kumulativa effekter MMD syftar på. Kumulativa effekter avseende ljud och skugga kommer bli mycket marginella eller inga för närboende. Vad gäller hinderbelysning har Bergvik Skog AB lovat att använda sig av ett radarbaserat system som endast tänds när flygtrafik närmar sig inom en viss radie. Någon kumulativ effekt kommer således inte att uppstå från hinderbelysningen. Fördelningen av kumulativa effekter är heller inte tydligt angiven i domen, Bergvik Skog AB kan dock konstatera att MMD inte ansett att MKB:n har varit otillräcklig avseende kumulativa effekter,

Bergvik Skog AB ifrågasätter på vilket sätt MMD tar hänsyn till kumulativa effekter då domstolen inte i domen specificerar vilka dessa effekter är. Av rättspraxis framgår följande. I MÖD 2005:59 konstateras att viss hänsyn ska tas till andra bullerkällor, men att det inte bör föranleda att villkorade ljudnivåer blir lägre än 40 dB(A). I domskälen konstaterades att: "Verksamhetsutövaren råder inte över de andra bullerkällorna i området och det är därför inte möjligt att uppställa som villkor för den tillåtna anläggningen att det totala bullret inte får överstiga en viss nivå. Vid bestämmande av vilken bullernivå som ska tillåtas ska visserligen hänsyn tas till andra bullerkällor, men i detta fall finns inte anledning att bestämma ett lägre värde än 40 dB(A)."

Försiktighetsprincipen är en grundläggande princip inom miljörätten. Vid osäkerhet om en verksamhets inverkan på miljön ska alltid det mer säkra alternativet väljas framför det osäkra. MMD har argumenterat att kumulativa effekter kan uppkomma vid det av MPD tillståndsgivna området. Bergvik Skog AB menar att följderna på natur och människor är förutsebara med MPD:s beslut och att ett tillstånd i enlighet med detta beslut är förenligt med försiktighetsprincipen. De kumulativa effekterna är redovisade i bolagets MKB-komplettering och bolagets bevisbörda måste anses uppfylld. Det finns inga boende som påverkas av kumulativa effekter avseende ljud och skuggor från närliggande vindkraftparker kring det av MPD tillståndsgivna området.

Andrahandsyrkandet

Bergvik Skog yrkar i andra hand att tillstånd meddelas för sammanlagt 53 verk på delområdena - såsom de bestämts av MPD - Råkenberget inklusive Sallakmyren samt

Ånglarna. Grunderna för detta yrkande är att de områden som verksamheten här skulle begränsas till helt och hållet är inom kommunalt intresse samt till största delen inom riksintresse för vindkraft. Det finns få eller inga motstående intressen av sådan vikt att tillstånd till parken i enlighet med bolagets yrkande bör nekas. En följd av att använda ett mindre verksamhetsområde blir att färre närboende kommer att bli berörda. När bolaget i den ursprungliga MKB:n redovisade en exempellayout på de aktuella områdena Räkenberget med Sallakmyren samt Ånglarna konstaterade bolaget att det mycket väl skulle gå att placera 53 verk inom de aktuella områdena. Bolagets andrahandsyrkande stöds således av den ursprungliga MKB:n som inlämnats i målet och som granskats av såväl remissinstanser som närboende och allmänhet.

Sveriges energipolitiska mål och projektets ekonomiska betydelse

I mars 2009 föreslog regeringen en planeringsram för vindkraft på 30 TWh el årligen från vindkraft i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik - Energi (prop. 2008/09:163). Propositionen antogs av riksdagen i juni 2009. Beslutet innebär en ökning av vindkraften till 30 TWh till år 2020, varav 20 TWh på land och 10 TWh till havs. Det nuvarande planeringsmålet är på 10 TWh år 2015. För den fysiska planeringen innebär planeringsmålet att planeringsberedskap skapas i de kommunala översiktsplanerna genom att kommunerna identifierar och fastställer lämpliga områden för vindkraft. Utbyggnaden av vindkraft är även en del i arbetet med att nå det av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålet "Begränsad klimatpåverkan".

Sammanfattningsvis kan sägas att utbyggnaden av vindkraft är något som Sveriges riksdag och regering förespråkar.

I sammanhanget bör beaktas att det aktuella området till övervägande del är utpekad som riksintresse för vindbruk och i sin helhet som kommunalt intresseområde för vindbruk. Området har därtill erhållit tillstånd av MPD.

Svarnäsprojektet, i den av MPD tillståndsgivna omfattningen, kommer att bidra med ungefär 500 GWh per år. 1 GWh per år motsvarar hushållsel för cirka 200 hushåll. Produktionsuppgifterna avser 2 MW vindkraftverk. Produktionen räcker till hushållsel för cirka 100 000 hushåll och kommer att minska CO₂-utsläpp med cirka 400 000 ton per år. Det närbelägna området Tavelbergets fem verk hade en medelproduktion på

7 400 MWh under 2011 vilket är bland den högsta i Sverige. Ett av verken har den näst högsta produktionen av alla 2 MW verk i landet. Detta visar att området i norra delen av Falu kommun har mycket bra vindtillgång. Mätningar i flera master i Svartnäsområdet bekräftar detta. Det är högst sannolikt att de norra delarna av det av MPD tillståndsgivna området av Svartnässparken kommer att ha en likartad produktionsförmåga som Tavelberget, dvs. ett av de bästa vindkraftlägena i Sverige.

Svartnäsprojektet är en investering på över 2 500 miljoner kronor, vilket är en betydande investering både på regional- och riksnivå. Aktuellt projekt kommer att bidra med sysselsättningseffekter om 300-400 årsarbeten lokalt/regionalt under byggfasen och 20-30 arbetstillfällen under driftsfasen. Det är således fråga om en betydelsefull investering och en mycket stor satsning på förnybar energi.

Motparter

G S

Bergvik Skog AB har tillfört nya omständigheter i sin överklagan till MÖD varför överklagan enbart på denna grund ska avslås i sin helhet. Exempelvis har Bergvik Skog AB i sin ursprungliga överklagan krävt att få uppföra 115 vindkraftverk. Detta har nu ändrats varav yrkandet om 53 verk inte tidigare varit föremål för domstolsprövning. Fråga är också om Bergvik Skog AB redan tidigare på ett otillbörligt sätt påverkat Falu kommun att fatta beslut om vindkraftsutbyggnad i Svartnäs genom att erbjuda Falu kommun en plats i Intresseföreningens Fonds styrelse som ska ha hand om byggdeavgiftsmedel från Bergvik Skog AB och/eller verksamhetsutövaren. Kommunens beslut om utbyggnad av vindkraft i Svartnäs kan ha föregåtts av överenskommelser mellan Falu kommun och Bergvik Skog AB som ensidigt gynnat bolaget. Skulle MÖD finna att MMD kommit till felaktiga slutsatser bör domstolen inhämta yttrande från EU-domstolen.

O B

Bergvik Skog AB:s överklagan bygger på nya yrkanden utan att redovisa fakta om vad detta har för effekter eller hur hänsyn ska tas till den miljöfarliga verksamheten. Alla myndigheters yttrande har utgått från ursprunglig exempellayout som är på 2 MW och 150 m hög och vingbredd på 90 meter. Dessutom är alla Bergvik Skog AB:s fotomontage redovisade med 140 m höga verk. Boxmodellen bestrids med hänvisning till den bristande redovisningen över hur effekterna för människor, djur, natur och kultur drabbas av att Svartnäsbygden blir inringad av områden med vindkraftverk. Varje box är en vindkraftpark som ska redovisa effekter och hur hänsyn ska tas. När det framställs som exempellayout ges ingen möjlighet att syna det som bolaget påstår. Det är mycket oroande då deras redovisning med fotomontage i sin helhet utförts från väggkant vid genomresa och med vilseledande objektiv och 140 meters totalhöjd. Befolkningen i området nämns inte i redovisningen utan endast att nödvändig hänsyn tas efter erhållet tillstånd, vilket gör det svårare att lämna synpunkter då antal, placering, höjd och effekt inte redovisas.

Inventering av fåglar och fladdermöss som bör utföras under lång tid har endast utförts som stickkontroller med begränsat resultat.

Kunskap om lågfrekvent ljud är viktig eftersom skillnaden mellan dB(A) och dB(C) är större än 20 dB. En fördjupad utredning bör ske så att Socialstyrelsens värden inte överskrids för inomhusmiljöer. Farligt vibrationsljud, amplitudmodulering, kan uppstå i vingarna på stora verk. Dessutom finns forskning om akustisk strålning från vindkraftverk såsom en hälsofara. Ställer man bullrande maskiner intill bullrande maskiner och därmed ökar det totala bullret så tar man inte hänsyn till det befintliga. Bergvik Skog AB försöker på ett märkligt sätt förändra närvaron av den tillståndsgivna parken Jädraås genom att påstå att inte alla verk kommer att hinna byggas.

Svartnäsbygden är välkänt för sin tysta miljö och rikliga flora, våtmarker och den fria vildmarkskänslan med rekreationer på av kommunen och frivilliga upprättade leder, vintertid som sommartid. Tystnaden är påtaglig då det inte finns något industriområde eller genomfartstrafik. Storsjön är omtyckt som turistmål med sin långgrunda

sandstrand. Det som tidigare var allemansrätt till friluftsliv med allt som där tillhör har tagits ifrån bygden som har inhägnats av miljöfarlig verksamhet. De som bor i området har tillsammans med fågelklubb och länsstyrelsen bevakning på örn och fladdermöss. Området har minst två örnpar. Det besöks även av fiskgjuse, tranor och berggöv. Dalarna har nio arter av fladdermöss, varav fyra arter är extremt sällsynta. Fladdermöss är fridlysta och oron är stor över hur de ska klara sig. Vindkraften kommer att vara ett stort hinder för örnparen som rör sig över stora områden.

Energimyndigheten har föreslagit fler områden och minskat ytorna med riksintresse för vindkraft.

Bergvik Skog AB:s yrkande om placering av 53 verk på Räkenberget, Sallakmyren och Ånglaren innebär att flera verk har placerats på allmänna vägar som i generationer har använts för transporter till och från järnvägen som var i drift fram till 1960-talet. Det finns dessutom spår av finnbosättningar och kolmilebottnar.

T F, B C, P S och A S

Bergvik Skog AB överklagade MPD:s beslut med hänvisning till att bolaget inte kunde leva upp till villkoren. Att bolaget nu accepterar villkoren till fullo är anmärkningsvärt. Ingen hänsyn har tagits till villkor 17 och 18 i MPD:s beslut. Då måste verk dras ifrån p.g.a. Ryssjön slädhundsklubbs spårssystem, skoterleder, vägar och begränsningen 35dB(A) i de planlagda fritidsområdena. Det är oseriöst att bolaget inte visar hur man avser ta hänsyn till det beslut som begärs fastställt.

Bergvik Skog AB är oklar i bullerberedningen hur bullernivåerna kommer drabba de boende eftersom källjudet inte angetts. Av denna bullerberäkning framgår dock att de planlagda fritidsområdena kommer få mer än 35 dB(A) buller, alltså det överskrider redan nu bullervillkoret. Naturvårdsverkets rapport 5709 från maj 2007 menar att ljudmiljön är en viktig kvalitet, behovet av bullerfrihet ökar. Det blir allt tydligare att buller är ett hälsoproblem. Man kan bli stressad och få högt blodtryck av buller utan att bullret upplevs som störande. Rapporten hänvisar till att använda metoden Nord 2000 vid bullerberäkningar av vindkraftsbuller. Detta har Bergvik Skog AB inte gjort. Enligt

Naturvårdsverket avger de större vindkraftsverken som planeras för idag mer lågfrekvent ljud. Enligt en tysk undersökning är lågfrekvent ljud en hälsorisk. Även bolagets egen expert menar att skillnaden mellan A och C vägt ljud är så stor att han förespråkar en fördjupad undersökning av det lågfrekventa ljudet. Han menar också att Win Pro mätningen omräknat till Nord 2000 ska adderas med ca 1.6 dB(A). Han skriver att markvibrationer förekommer. Hur dessa påverkar tamdjur är inte utrett. Johanna Thorens forskning, Simulering av vindkraftsljud med beräkningsmodellen Nord 2000, visar att så mycket som 6 dB(A) kan skilja mellan WinPro metoden och Nord 2000 metoden. WinPro är endast applicerbar på hård platt mark medan Nord 2000 bygger på fler parametrar. Detta innebär att, enligt Bergvik Skog AB:s egen expert, bullersiffrorna ska adderas med 1.6 och enligt Johanna Thorens forskning ska de adderas med så mycket som 6 dB(A).

Vad gäller alternativa lokaliseringar har Bergvik Skog AB tagit alldeles för lätt på denna viktiga fråga. Det är näst intill bedrägligt att åberopa ett område som inte fungerat för andra vindkraftsparker som alternativ plats även för denna park. Vidare har Bergvik Skog AB ändrat storleken på parken från 115 vindkraftsverk till 83 alternativt 53. Då bör nya alternativplatser för dessa storlekar redovisas, vilket borde vara enklare med mindre parker. Bergvik Skog AB äger areal lika stort som halva Danmark och enligt bolaget är ca 6 % lämplig för vindkraft. Då är det märkligt att bolaget inte hittar mer lämpliga områden att jämföra med. I MÖD 2004:40 sägs att enbart markägarförhållanden inte kan anses utgöra skäl att utlämna en alternativ redovisning. Det finns stora områden med ytterst få boende i Svartnäs närhet som är minst lika bra som det område som Bergvik Skog AB vill exploatera.

Energimyndigheten har ute på remiss till länsstyrelserna i Sverige nya förslag på riksintresse för vindkraft. I deras förslag minskas, mer än halveras, området vid Råkenberget och Ånglarna. I hela Sverige utökas områdena till att kunna räcka till för 90 TWh och ur dessa områden ska det tas fram planförslag för 30 TWh, så nog kommer det finnas utrymme för regeringens mål utan att som i Bergvik Skog AB:s fall planera vindkraftsverk för nära boende och utanför riksintresseområden. Bergvik Skog AB menar att området är utpekad som riksintresse och att de har stöd i den kommunala planeringen. Av Falu kommuns svar på länsstyrelsens remiss om uppdatering av

riksintresse för vindbruk framgår att Falu kommun vill att området ska minskas ännu mer genom att ta bort de områden som inte finns med i Falu kommuns planeringsunderlag för vindbruk. Det nya riksintresseområdet är mindre än hälften så stort som tidigare. Av det förslagna nya riksintresseområdet för vindkraft kan omöjligt Bergvik Skog AB få plats med 53 verk.

Vad gäller kumulativa effekter så är det den som är sist in som ska ta hänsyn till de som redan är etablerade. Bergvik Skog AB är ju också involverad i både Jädraåsparken och de verk som finns på Tavelberget. Bergvik Skog AB ska ta hänsyn till den kumulativa effekten vad gäller buller, skuggning osv.

T F, B C, P S och A S har även framfört synpunkter på MPD:s villkor. De har vidare yrkat att MÖD ska fastställa att Lilla Björnmossen och Lilla Öratjärn ska vara s.k. tysta områden med en tillåten ekvivalent ljudnivå om 35dB(A).

HH

Bergvik Skog AB påstår i sitt överklagande bl.a. att det finns få motstående intressen till vindkraften. Detta påstående måste bemötas med skärpa. I Svartnäsområdet finns framför allt flera hundra fastighetsägare, fastboende och fritidshusägare, som drabbas mycket hårt av de allvarliga miljöstörningar som vindkraften innebär.

Som ägare till ett fritidshus vid Mosjön anser han att berget Mörtåsen är en mycket olämplig plats för vindkraftsutbyggnad. Elva 200 m höga 4 MW vindkraftverk kommer att göra vistelsen vid fritidshuset till ett inferno av vindkraftbuller och skuggor.

De byggde huset år 2003 på en udde vid Mosjön. Där upplever de verkligen naturens tystnad. Området har ett tyst bakgrundsljud, som gör att 35 dB(A) absolut inte får överstigas (30 dBA med naturvårdsverkets nya bullergränser för platser med tyst bakgrundsljud). De planerade verken kommer att med råge överstiga 40 dB(A) vilket är oacceptabelt. För att bullergränsen på 35 dB(A) inte ska överträdas krävs ett avstånd

mellan fastighet och vindkraftverk på minst 2 km. Detta gör automatiskt en vindkraftsutbyggnad på Mörtåsen helt omöjlig. Råbacken har undantagits som intresseområde för vindkraft i vindbruksplanen. Det kvarvarande minskade intresseområdet på Mörtåsen kommer att ge bullervärden högt över 40 dB(A).

Svartnäsbygdens Vildmarksförening

Bergvik Skog AB avsäger sig ansvaret för alla de kumulativa effekterna från närliggande omgivande vindkraftparker vilket är oansvarigt, eftersom dessa vindkraftparker har planerats och genomförts av bolaget på egna skogsmarker. Just nu projekterar Bergvik Skog AB också för en ny vindkraftanläggning med 140 vindkraftverk 3 km norr om hälsingegränsen. Ovanåkers kommun har ställt sig positiva till detta.

Om man ser till hela området i det s.k. Finnskogsriket, finns från Bergvik Skog AB:s sida planerade vindkraftprojekt på över 600 vindkraftverk.

Bergvik Skog AB påstår att Svartnäsområdet har få motstående intressen. Detta påstående är felaktigt vilket framgår av det följande.

- Hundratals människor i området, fastboende och fritidsboende kommer att utsättas för denna miljöfarliga verksamhet, som vindkraften innebär. Framför allt är det olagligt och skadligt buller som drabbar. Den planerade vindkraftparken ligger mitt bland vår bebyggelse. Svartnäsområdet är mycket känsligt och olämpligt för vindkraft, eftersom bebyggelsen är utspridd på ett stort antal små byar runt omkring huvudorten Svartnäs. Långvarig exponering för vindkraftbuller orsakar svåra hälsoproblem s.k. Wind Turbine Syndrom.

- Fastigheter som ligger nära vindkraftanläggningar förlorar 30-50 % i värde och blir i vissa fall osäljbara.

- Svartnäsområdet har höga naturvärden med mycket vackra omgivningar. Blånande berg och djupa dalar. Lugn, tystnad och harmoni. Naturupplevelser som påverkar den

stressade nutidsmänniskan i mycket positiv riktning. Ett av få naturområden med vildmarkskänsla. Det är konstaterat att naturen kan läka många stressrelaterade sjukdomar. Idag föreskrivs också naturupplevelser på recept. Inom Svartnäsområdet finns en oerhörd potential i det fallet.

J A

Risk finns för iskast. Ett isblock kan under maximalt ogynnsamma förhållanden kastas 500 m. Står vindkraftverket på en höjd av 200-300 m över omgivande mark så kan kastet bli uppemot 600 meter. Nedfallshastigheten blir naturligtvis densamma som utkasthastigheten, vilken kan (än så länge) vara 300 km/tim. Det är fullständigt uppenbart att vistelse i närheten av vindkraftsparker vintertid är förenat med livsfara.

D Ö och K Ö

Alla vindkraftverk som redan byggts, samt de som är beviljade men ännu inte byggts, totalt ca 600, i området sydöstra Dalarna och över länsgränsen mot Gästrikland och Hälsingland, ska ses som en enhet och därför ska MKB:n omfatta hela området och de kumulativa effekter som uppstår på människor, djur och natur och det rörliga friluftslivet. Bergvik Skog AB står för i stort sett alla vindkraftverk, både färdigställda och planerade/beviljade. Därmed är också bolaget i motsvarande grad ansvarigt för kumulativa effekter från vindkraften. Boendemiljön kommer att försämrats i allt för stor utsträckning avseende buller, reflexer och starkt begränsade rörelsemöjligheter.

L S

Det råder stor oklarhet vad Bergvik Skog AB egentligen menar med yrkandena, med anledning av insänd dokumentation. Inte minst gäller det samtliga kartillustrationer, där kartorna inte tycks överrensstämma med verkligheten. Det finns nämligen inte utrymme för de 83 verk som ursprungligen innefattades inom MPD:s beslut, snarare 56-58 verk. Trots detta visar allt insänt material att fortfarande 83 verk är utplacerade. Enligt bolagets egen uppfattning måste antalet verk begränsas till 79 av de ursprungligen godkända 83. När nu Bergvik Skog AB accepterar MPD:s beslut

inklusive dess villkor 17 och 18 så kommer ytterligare 21-23 verk försvinna. Bolaget borde ha lämnat in ett material där de slutliga placeringarna för de 56-58 verken är utlagda.

Det framstår som högst osannolikt att 300 000 kr uppräknat med konsumentprisindex skulle vara i närheten av de faktiska kostnaderna för att bryta upp, frakta bort samt deponera, dessa gigantiska betongfundament, samt att återställa marken. På Föreningen Svenskt Landskapsskydd har man snarare uppfattningen att summor runt en miljon kr per verk är korrekt. MÖD bör ange huruvida marken ska återställas i ursprungligt skick eller om bolaget kan lämna kvar betongfundamenten.

Att maximera antalet verk på Ånglarna som har sämsta vindförutsättningarna av alla delområden med endast 84 i index (procent i förhållande till medelproduktionen) samt att maximera Råkenberget som är näst sämst med 91 i index, är inte att följa miljöbalkens hushållningsprincip.

H B och A L

De har till stöd för sin talan i allt väsentligt hänvisat till Vildmarksföreningens yttrande.

K E

Området Svartnäs får inte bli ett industriområde som det kommer att bli om bolaget får utföra vindkraftsparken. Mörtåsverken kommer att bli direkt störande för alla Spaksjöbor. I byn finns 35 fritidshus. Därtill kan man redan nu från olika platser i Svartnäs se Jädraåsparken. Att vindkraftsverk inte hörs är en stor lögn. Han brukar fiska i Stora Acktjärn både vinter och sommar och där kan man höra de fem små kraftverken som står på Tavelberget, ca 2.5 km därifrån.

Många uppgifter som lämnats av Bergvik Skog AB har varit direkt osanna. Bl.a. påstår deras fågelinventerare att tranor inte finns i bygden. Det finns gott om tranor på

myrarna från vår till höst. De måste passera genom vidkraftsområdet. Större rovfåglar finns också som örn och fiskljusar i Spaksjön, där han har en liten stuga.

M T, G K, S R, T R, C A S och L W S

Skulle MÖD finna att tillstånd kan ges till det mindre antal verk Bergvik Skog AB föreslagit, bör bolaget åläggas att ta fram en ny och rättvisande MKB som kan läggas till grund för en rättslig prövning i ärendet.

Detta ärende har pågått i över tre år. Layouter har ändrats, antal verk har ändrats, men Bergvik Skog AB har såvitt de har upplevt aldrig lyssnat på folket som bor och bedriver verksamhet i området. Något samråd i dess rätta mening har inte förekommit. Nu när ärendet nått sista instans kommer bolaget med ett helt nytt yrkande som i själva verket är en helt ny ansökan, som rätteligen bör genomgå samma procedur som deras första ansökan med naturvärdesinventering, rättvisande MKB, beslut av Falu kommun, MPD:s prövning och därefter ev. överklagandeprocess. Mot bakgrund av de många och tunga motstående intressen som finns, behöver det göras en fördjupad MKB avseende området i dess helhet men särskilt för de områden som berörs av denna nya ansökan.

Alla människor i Svartnäs med omgivande tio finnbyar bor inom högriskområdet för lågfrekvent buller och bullernivåer på 40 dB(A)-55 dB(A) och högre. Det rör sig om mer än 300 människor, bofasta och fritidsboende. De senaste forskningsrönen visar att det lågfrekventa bullret utgör allvarliga hälsorisker för människor som bor alltför nära stora vindkraftverk, särskilt när dessa står i stora gruppstationer. Som fastighetsägare i Svartnäsbygden kan de inte acceptera bolagets intresseavvägning som skulle ge bolaget rätt att skada naturen och djuren och att påverka människorna som bor och vistas i området till hälsa och att deras egendom drabbas av värdeminskning. Det är då ingen som vill bo i mitten av ett industriområde med höga blinkande monster som var man än vänder sig inte kan undvika att se och höra samt ha dricksvattnet förorenat.

J.L. G och A G-W

De är holländare och försöker bo längre tid i Sverige än i Holland och vill så småningom flytta hit. Deras barn äger också fastigheter i Ryssjön. Fritidshuset ligger mitt i Faluns sista riktiga vildmark/naturmark. De uppskattar utrymme, naturen och tystnaden. Det skulle vara fel om ett kommersiellt företags vinst får högre prioritet än människors hälsa, djurlivet och naturen.

S S och K S

Varken fast- eller fritidsboende bör drabbas av mer än 35 dB buller. Skyddsområde bör upprättas för finnskogslämningen Gräsbackatorp, vägarna Ryssjön-Ågsjön och Lilla Björnmossen-Lumsheden-Svärdsjö. MKB:n har brister när det gäller att redogöra för ljudstörningar och fågelliv.

B S

Maskindirektivets säkerhetsbestämmelser kan aldrig uppfyllas i landets kalla och isiga klimat på grund av att allemansrätten tillåter befolkningen att beträda riskzonen för bl.a. iskast. Bergvik Skog AB har i ansökan om uppförande av vindkraftverk inte visat hur säkerhetskraven i maskindirektivet ska uppfyllas vilket ska leda till att ansökan avslås.

Det område som kommunen och Bergvik Skog AB anger som lämpligt område sträcker sig långt utöver det av Energimyndigheten angivna området. Denna utökning av området åsidosätter själva grunden för vindkarteringen av Sverige och strider därför uppenbart mot miljöbalkens bestämmelser om hushållning med resurser.

De beräkningar av ljudstörningar och skuggbildning i datamodeller som Bergvik Skog AB hänvisar till är inte annat än kvalificerade gissningar som inte återger verkligheten. Det är självklart att två bullrande maskiner låter mer än en enda. Det är också givet att buller sprids med vinden.

Bergvik AB har i sin ansökan inte visat hur återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås. Därmed har Bergvik åsidosatt de lagliga krav som ställs i miljöbalken som stadgar att naturen ska återställas efter det att maskinerna tjänat ut.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen delar MPD:s bedömning vad gäller såväl tillståndsfrågan som villkor. Bolagets förstahandsyrkande tillstyrks således. Myndigheten konstaterar beträffande bolagets andrahandsyrkande att störningarna för omgivningarna och påverkan på miljön blir mindre men att också energiutvinningen minskar. Även det yrkandet tillstyrks.

Falu kommun

Kommunen vidhåller tidigare inställning att tillstyrka bolagets ansökan.

Miljönämnden i Falu kommun

Miljönämnden tillstyrker bolagets ansökan med i huvudsak av MPD fastlagda villkor. Nämnden har föreslagit att ordet ”fastighet” byts mot ”bostadshus” i villkor 11 för att undvika missförstånd.

REMISSINSTANSER

Försvarsmakten

Försvarsmakten har ingen erinran mot etablering i de områden som nu är aktuella.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har anfört att alternativredovisningen och redogörelsen för de kumulativa effekterna har sådana brister att det inte är visat att den föreslagna platsen uppfyller kravet på lämplig lokalisering. Beträffande alternativa lokaliseringar har

bolaget främst redovisat vilka principer som tillämpats och inte tillämpningen av dessa på olika områden. Verket menar också att naturvärdet är högt i området och att fler fördjupade naturinventeringar krävs. Det är vidare inte enbart miljön inom området där vindkraftverken placeras som påverkas eftersom barriäreffekter och hydrologiska effekter på intilliggande naturmiljö kan föreligga. Dessa har inte tagits upp på ett tillfredsställande sätt av bolaget.

BEMÖTANDE FRÅN BERGVIKS SKOG AB:s SIDA

Nya yrkanden i MÖD

Synpunkter har framförts från klagandena att Bergvik Skog AB har inkommit med nya yrkanden i MÖD. Bolaget har under tillståndsprocessens gång hållit sig inom ramen för vad bolaget inledningsvis yrkat, dvs. tillstånd för 115 verk. Genom inlämnad, kompletterad och godkänd MKB har redovisats maximal påverkan på omgivningen. Därefter har bolaget senare i processen inskränkt sin ansökan för planerad vindkraftpark med anledning av synpunkter från berörda parter och remissmyndigheter. Inskränkning av parken har gjorts genom att bolaget minskat antalet verk, men även genom att bolaget gjort fler åtaganden samt begränsat boxmodellen till att gälla endast *inom* delområdena och inte mellan dem. Juridiskt betraktas inte nämnda inskränkningar som en otillåten taleändring.

Fråga om förhandsavgörande från EU-domstolen

Ett antal parter har begärt att MÖD ska begära att förhandsavgörande ska inhämtas från EU-domstolen avseende tillämpning av maskindirektivet. Maskindirektivet 2006/42 har implementerats i svensk rätt genom Arbetsmiljöförordningen (1977:1166) och AFS 2008:3. För frågor om arbetsmiljö ska inte miljöbalkens regler tillämpas utan bestämmelserna i Arbetsmiljölagen (1977:1160). Bergvik Skog AB bestrider därför på denna grund att saken överhuvudtaget är en fråga för MÖD i aktuell tillståndsprocess.

För det fall MÖD anser att frågan är hänförlig till aktuell process bestrider Bergvik Skog AB att förhandsavgörande från EU-domstolen ska begäras. Det finns, enligt bolaget, inga skäl att ta detta ärende till EU-domstolen då den korrekta tolkningen av gemenskapsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel.

Påstående om olaglig process

I ett yttrande har det anförts att instansordningen för tillståndprocessen avseende vindkraftparker bryter mot Århuskonventionen. I samma yttrande har det även anförts att alla beslut som fattas avseende vindkraftparker och som har hämtat stöd eller argument från vindkraftpropositioner (prop. 2008/09:162 och prop. 2008/09:163) och riksdagens planeringsramar för vindkraft är felaktiga. Riksdagsbeslut hävdas vara felaktiga och olagliga. För det fall att riksdagens beslut ska ifrågasättas finns det en egen ordning för hur detta ska ske, vilket inte kan prövas i nu aktuell process.

En klagande har framfört att Bergvik Skog AB har förorsakat s.k. onödig rättegång och åsamkat såväl parter som myndigheter och domstolar onödiga insatser och kostnader. Bergvik Skog AB vill härvid framhålla att bolaget, precis som vilken part som helst i en tillståndprocess, har möjlighet att inskränka sina yrkanden utan att detta ska anses som en onödig rättegång.

Naturvärden m.m. i och omkring Svartnässparken

Bergvik Skog AB bedömer att Svartnässparken med lämpliga villkor kan bedrivas med acceptabel påverkan på exempelvis naturvärden, kulturvärden, hydrogeologi och friluftsliv.

Bergvik Skog AB:s strategi för att undvika negativ påverkan på skyddade naturvärden i samband med utveckling och lokalisering av vindkraftparker är att lägga vindkraftparkerna utanför större områden med höga naturvärden (t.ex. Natura 2000-områden, riksintresse naturvård och naturreservat) och att göra åtaganden för att undanta eventuella mindre områden inom parkgränserna som har högre naturvärden (t.ex. nyckelbiotoper och frivilliga avsättningar). Motsvarande gäller kulturvärden. Inom Svartnässparkens 4 950 ha utgör områden med högre naturvärden endast omkring 1 % av ytan. Om man jämför med ett större område motsvarande 49 275 ha, med yttre gräns fem km utanför Svartnässparkens gränser, så är andelen skyddade områden ca 6 % av ytan. Detta kan jämföras med medeltalet för Sveriges skogsmarker som är ca 9 %.

Marken inom Svartnässparken innehåller med andra ord en mindre andel områden med höga naturvärden än omkringliggande mark. Området utanför Svartnässparken har generellt en mindre andel höga naturvärden än andra områden i Sverige. De skyddade områdena inom eller runtomkring Svartnässparken är inte heller unika på något sådant sätt att de skulle ha ett större värde än motsvarande skyddade områden på andra platser. Bergvik Skog AB har visat att Svartnässparken inte kommer att skada avsatta områden i parkens närhet.

Naturvårdsverket har i sitt yttrande framfört att Bergvik Skog AB har ett alltför begränsat synsätt angående områdets naturvärden. Det påverkade området menas vara större än själva Svartnässparken och att det aktuella området därmed innehåller skyddsvärda områden med hänvisning till näraliggande riksintressen för naturvård och Natura 2000-områden. Bergvik Skog AB håller inte med om påståendet att bolaget har ett begränsat synsätt avseende naturvärden. I MKB:n och fortsatt i processen har tydligt redogjorts för samtliga naturskyddsområden, natur- och kulturvärden, i och utanför Svartnässparken. Det har också redovisats vad som utgör områdenas skyddsvärden och varför dessa inte påverkas av vindkraftprojektet. Inom Svartnässparken finns det inga andra riksintressen eller intressen av kvalificerad art som står i motsatsförhållande till vindkraftetableringen. I det ursprungliga området för vindkraftsparken som redovisas i ansökans MKB fanns delar av riksintresse naturvård (Smöret) och delar av Natura 2000-områden (Himmelsberget och mycket små delar av Berg-Annas berg) vilket kan ha lett till MMD:s och därmed även Naturvårdsverkets missuppfattning. I det av MPD beslutade området och enligt bolagets yrkanden avseende Svartnässparken ingår inte dessa områden.

Det finns heller inte någon stor andel äldre skog eller andel lövvedskog som skulle indikera att det finns fler områden värda att skydda. Svartnäsområdet domineras av tall och granskogar. Andelen lövvedsskog är lägre än normalt, 5 %. Andelen gran och tallskog äldre än 100 år utgör endast 6 % av Svartnässparken. Motsvarande andel för området runtomkring parken är 10 % och för Sverige generellt 20 %. Andelen äldre skog är således betydligt lägre för Svartnässparken än vad man förväntar sig finna i en svensk skog i allmänhet.

Exempellayouten för Svartnäsparken är redan inventerad vilket redovisas i MKB:n. Bergvik Skog AB har också åtagit sig att i samband med detaljprojekteringen, då vindkraftverkens placering och vägdragningar fastställs i detalj, utföra ytterligare inventeringar i de fall ianspråkta arealer inte tidigare inventerats. Då kommer eventuella ännu ej funna områden med högre naturvärden att kunna hittas. Bergvik Skog AB har också åtagit sig att undanta dessa områden. Andelen äldre skog (inom vilka högre naturvärden normalt återfinns) är inte så stor att dessa naturvärden skulle kunna utgöra någon omfattande begränsning för aktuellt projekt.

Sammantaget är Svartnäsparkens lokalisering väl vald ur naturvärdessynpunkt. Bergvik Skog AB har även tidigare visat att Svartnäsparken inte innehar sådana naturvärden att det krävs generellt fördjupade naturinventeringar.

Åtaganden

Bolaget har beskrivit de skyddsåtgärder som planeras för att undvika, minska eller avhjälpa skadliga effekter. De områden som har höga naturvärden är undantagna från påverkan. Bergvik Skog AB har åtagit sig följande under processens gång.

"Att i följande områden inte vidta åtgärder i form av etablering av vindkraftverk och anläggningsarbeten, nyanläggning av vägar och planer, transformatorstationer eller motsvarande samt breddning och andra åtgärder på befintliga vägar.

1. Natura 2000-områden
2. Områden med höga naturvärden som identifierats i inventeringarna som Foran utfört och som Foran eller annan sakkunnig kommer att göra i samband med slutlig layout
3. Nyckelbiotoper
4. Biotopskyddade områden
5. Riksintresse för naturvård
6. Fasta fornlämningar
7. Strandskydd"

Natura 2000-områden

Vad gäller Natura 2000-områden finns det inom Svartnäsparken inga sådana områden. Inom 5 km från parkgränsen återfinns följande Natura 2000-områden av naturtyp

västlig taiga: Berg-Annas berg, Himmelsberget, Långön och Högsveden. Följande områden har våtmarkskaraktär, ibland med inslag av västlig taiga: Sörmyren, Hornbovrändan och Erik-Hans tjärn.

Våtmarkerna karaktäriseras av att de har dystrofa sjöar och småvatten, högmossar, öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn samt skogsbevuxen myr.

De värden i art-och habitatdirektiven som ovan nämnda Natura 2000-områden har som syfte att skydda kommer inte direkt att beröras av vindkraftparken. Inga transporter kommer att ske genom Natura 2000-områdena via redan befintliga vägar. Inga nya vägar/skogsbilvägar kommer heller att anläggas inom eller i så nära anslutning till Natura 2000-områdena så att negativ påverkan uppstår. Sammanfattningsvis hotas inte livsbetingelserna för de arter som skyddas och Natura 2000-områdena kommer inte att påverkas på ett betydande sätt.

Kumulativa effekter

I sitt yttrande har Naturvårdsverket framfört att barriäreffekter, hydrologiska effekter och påverkan på friluftsliv, särskilt med avseende på kumulativa effekter, inte tagits upp på ett tillfredsställande sätt. Man saknar en redovisning av hur dessa värden påverkas av ytterligare en park i denna del av Dalarna-Gävleborg. Vidare har Naturvårdsverket framfört att det påverkade området är större än själva projektområdet och att området därmed innehåller skyddsvärd natur med hänvisning till näraliggande riksintressen för naturvård och Natura 2000-områden.

Bergvik Skog AB delar inte Naturvårdsverkets uppfattning. De miljöeffekter och den miljöpåverkan som Naturvårdsverket för fram har redovisats och belysts detaljerat i bolagets MKB med dess kompletteringar.

När man studerar kumulativa effekter får man dels se till vad ytterligare ett projektområde har för påverkan på denna del av Dalarna-Gävleborg, dels bedöma de ytterligare effekter som kan uppkomma i vissa fall när t.ex. ljud och skugga från två

eller flera parker överlappar varandra. I det senare fallet gäller det att studera hur dessa parametrar ökar i jämförelse med om den ena eller den andra parken byggs.

Bergvik Skog AB har redogjort för den maximala påverkan av aktuell etablering. Kumulativa effekter har redovisats vad avser buller, skuggor, landskapsbild, hinderbelysning, barriäreffekter och effekter i stort. Den kumulativa redovisningen, enligt nedan, får därför anses tillfyllest.

Kumulativa effekter i stort

Svartnäsparken ligger i ett ca 35 kvadratmil stort sammanhängande skogsområde. Området är mycket glest befolkat och sträcker sig från nordvästra Gästrikland, genom nordöstra Dalarna upp till södra Hälsingland.

I området har sedan länge bedrivits skogsbruk. I kombination med detta fanns i tidigare århundraden fäbodbruk och finnjordbruk. Idag präglas området helt av aktivt skogsbruk och området har relativt ung skog och påminner i övrigt mycket om Svartnäsområdet. Vindförhållandena är mycket goda för att vara i svensk skogsmark. Många platser inom området har utpekats som riksintresse för vindbruk. Kombinationen av bra vindresurser, gles befolkning, få infrastrukturhinder, relativt få naturvärden och närhet till elanslutning gör många platser inom området lämpliga för vindkraft. Flera tillstånd för vindkraftparker har därför givits inom området. Dessa utgör ändå bara en liten ytandel, ca 4 %, av hela området. Får Svartnäsparken tillstånd kommer denna yta öka till ca 5,5 %.

Det finns naturligtvis åsikter om att upplevelsen av naturen i området kommer att påverkas negativt av vindkraften. Sådana åsikter kan Bergvik Skog AB ha förståelse för. Faktum är dock att ytan utanför vindkraftparkerna är mycket stor, 96 %, och den kommer endast minska marginellt, till 94,5%, p.g.a. Svartnäsparkens tillkomst. Den är dessutom skyddad på olika sätt genom kommunernas översiktsplanering.

Kommunerna har utöver olika skydd för natur- och kulturvärden avsatt stora opåverkade områden samt angett andra områden som olämpliga för vindkraft. Bergvik Skog AB:s bedömning är att de återstående områdena är tillräckligt stora för att erbjuda en från vindkraft opåverkad naturupplevelse. Bergvik Skog AB gör den

samlade bedömningen att de områden som kommer finnas kvar som "opåverkade" är stora och kommer att tillgodose både friluftslivets intressen och den, i jämförelse med andra områden i Dalarna, begränsade turismen.

När det gäller påverkan på det omgivande landskapet vill bolaget också hänvisa till den landskapsanalys som gjorts.

Kumulativa effekter avseende barriäreffekter

Bergvik Skog AB har låtit utföra en fågelinventering inom Svartnäsparken. Slutsatsen i rapporten är att Svartnäsparken, inklusive de två näraliggande vindkraftparkerna Tavelberget och Jädraås, ligger utanför den sträckled som går in strax söder om Gävle och leder upp mot västra Dalarna och vidare upp genom fjällvärlden. I jämförelse med ett par andra sträcklokaler, som berörs av denna led, sträcker enbart 10-20 % så många fåglar över Svartnäsområdet. Den kumulativa barriäreffekten av dessa tre vindkraftetableringar är således ringa till följd av att Svartnäsområdet visar en mycket låg potential som sträcklokal för fåglar. Svartnäsparken är också gles med delområden relativt långt ifrån varandra.

Kumulativa effekter avseende ljud och skuggor

För de närboende kommer inga eller marginella kumulativa effekter avseende ljud och skuggor att uppstå på grund av Svartnäsparken, Jädraåsparken och Tavelberget. Ljudnivån i skogen mellan Jädraåsparken och Svartnäsparken ökar något i jämförelse med ljudnivån från enbart den ena eller den andra vindkraftparken. Det finns inga bebodda hus som får en ljudnivå över 40 dB(A). Motsvarande gäller för området mellan Tavelberget och Svartnäsparken.

Kumulativa effekter avseende hinderbelysning

Det är oklart om MMD avsett hinderbelysning när de refererar till kumulativa effekter. Vad gäller hinderbelysning har Bergvik Skog AB lovat att använda sig av ett radarbaserat system som endast tänds när flygtrafik närmar sig inom en viss radie. Då flygtrafik passerar mycket sällan över Svartnäsområdet och i stort sett aldrig på den höjd vid vilken belysningen kommer att tändas blir den sammanlagda tid då

hindrabelysning är tänd mycket kort. I och med att Jädraåsparken har samma typ av radarsystem installerat blir den kumulativa effekten i princip obefintlig.

Hydrologiska effekter

Naturvårdsverket anför också att hydrologiska effekter inte tagits upp på ett tillfredsställande sätt. Bergvik Skog AB har låtit utreda de hydrogeologiska förhållandena, dvs. grundvattnet, dess förekomst, egenskaper och rörelser i Svartnässparken och det omkringliggande området. Rapporten beskriver de hydrogeologiska förhållandena på platsen samt identifierar eventuella konsekvenser på hydrogeologin från vindkraftsparken. Sammanfattningsvis konstateras att grundvattentransporten sker ytligt. Påverkan på den lokala hydrogeologin sker främst vid byggnation av vägar, grundläggning av fundament med tillhörande montageplatser samt vid förläggning av elledningar mellan verken fram till transformatorstationerna. I kompletteringen av MKB:n redovisas också lämpliga försiktighetsåtgärder för att minimera påverkan på hydrologin. Bergvik Skog AB har dessutom gjort åtaganden att inte skada några skyddsvärda områden. Bergvik Skog AB kommer även följa villkor 8 i MPD:s tillståndsbeslut, vilket innebär att bolaget ska säkerställa att hydrologin inte påverkas, att vattenföringen till närliggande våtmarker inte skärs av och att grumling och liknande störningar i vattenmiljön motverkas vid passager av vattendrag eller liknande.

Mellan delområdena Hynsbacken och Enviksberget finns Natura 2000-området Berg-Annas berg. Området består av naturtypen västlig taiga och ligger ca 0,7 km i östlig riktning från delområde Hynsbacken. De norra delarna av delområde Hynsbacken avvattnas vid sjön Hyn, Finnkölsbäcken och Hynsån och sedan vidare till Svartnäsån. Berg-Annas berg ligger ca 0,5 km söder om Hynsån och sydost om Finnkölsbäcken. Eftersom Berg-Annas berg inte ligger inom något av Hynsbackens avvattningsområden kommer Natura 2000-områdets hydrologi vara opåverkad av vindkraftetableringen.

Sörmyren ligger ca 1,3 km nordost om delområde Hynsbacken, söder om sjön Svarten. Genom Sörmyren rinner Hynsån. Naturtyper inom Natura 2000-området är högmossar, öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn samt

skogsbevuxen myr. Av samma skäl som för Berg-Annas berg kommer heller inte Sörmyren att påverkas.

Hornbobrändan ligger ca 1,3 km väster om gränsen för delområde Ånglarna. Natura 2000-området innehar dystrofa sjöar och småvatten, öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn samt västlig taiga. Området ligger inte inom Ånglarnas avvattningsområde och kommer inte att påverkas.

Övriga Natura 2000-områden ligger längre ifrån parken och kommer inte att påverkas hydrogeologiskt.

Friluftsliv och turism

Bergvik Skog AB har tagit stor hänsyn till friluftslivet. Bolaget har åtagit sig att dra om märkta vandringsleder, märkta skidspår, märkta skoterleder och märkta slädhundspår till ny plats så att funktionen kan bibehållas, för det fall dessa skulle påverkas negativt vid etableringen. Det finns också villkor i MPD-beslutet som reglerar detta (villkor 17). Den kommersiella turismen i Svartnäsområdet är begränsad. Det kan noteras att det pensionat i Svartnäs som nämns i komplettering till ansökan nu är nedlagt. Den stora minskning av verksamhetsområdet som Bergvik Skog AB:s nuvarande yrkanden innebär har som följd att hänsynen till de rekreativa värdena ökat väsentligt. Detta gäller speciellt för Svartnäs by där man tidigare var omgiven av fyra delområden vilka nu enligt bolagets förstahandsyrkande minskat från fyra till ett samt till noll enligt bolagets andrahandsyrkande.

Alternativ lokalisering

Bergvik Skog AB anser att bolaget har visat att Svartnässparken uppfyller kravet på lämplig lokalisering. MKB:n är tillräcklig för den aktuella prövningen, MMD har funnit att de skriftliga och muntliga kompletteringarna till alternativredovisningen som gjorts har kunnat godkännas som underlag för domstolens bedömning av platsens lämplighet. Bolaget har inte enbart redovisat de principer som tillämpats för alternativredovisningen. Områdenas storlek, problem med elanslutning och förekomsten av för många motstående intressen har bl.a. angetts såsom skäl av Bergvik Skog AB för att välja bort de alternativa lokaliseringarna. I MKB:n redovisas

Svartnäsparkens karaktär och kända motstående intressen. Det framgår också hur verksamheten ur olika aspekter kommer att påverka förhållandena på platsen och i dess omgivning. Syftet har varit att påvisa vindkraftetableringens maximala områdespåverkan i samband med detaljprojekteringen, när definitiva verksplaceringar utreds och bestäms.

Vid val av plats ska det väljas en lokalisering som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. I tillståndsprocesserna för vindkraft prövas en verksamhets lokalisering för att motverka överetablering och åsidosättande av motstående intressen. För vindkraftparker gäller att minsta möjliga påverkan på motstående intressen ska eftersträvas samtidigt som goda vindförhållanden måste tillvaratas. En lämplig lokalisering har i bästa fall både goda vindförhållanden och få motstående intressen. Motstående enskilda och allmänna intressen måste dock vara av en viss tyngd för att en etablering på viss plats ska kunna nekas, jmf. MÖD:s dom den 7 december 2009 i mål nr M 9960-08. Det finns alltid motstående intressen på lokaliseringar, däremot kan graden av motstående intressen variera väsentligt från fall till fall. Svartnäsparken har, i relation till dess mycket goda vindförhållanden och jämfört med andra platser lämpliga för vindkraft, få motstående intressen. Enligt det av MMD refererade målet MÖD 2009:32 innebär det att kraven på lokaliseringsutredningens omfattning och kvalitet minskar.

Ljud

Som anges i kompletteringen är ljudberäkningen gjord för 150 m höga verk med ett källjud av 104 dB(A). Att beräkningen är gjord för 150 m höga verk ger ca 0,5 dB större ljudutbredning än vid 180 m höga verk, vilket också framhölls i kompletteringen. Att ljudnivån vid planlagda fritidshusområden inte underskrider 35 dB(A) på kartan som beskriver ljudutbredningen beror på att MPD inte hade ställt det villkoret när kompletteringen lämnades in. I samband med detaljprojekteringen kommer då gällande ljudvillkor att beaktas så att 35 dB(A) kommer att klaras vid de planlagda fritidshusområdena och 40 dB(A) vid övriga bebodda hus.

Angående påståenden om att skillnad inte görs mellan dB(A) och dB(C) hänvisar Bergvik Skog AB till ett ingivet expertutlåtande. Där diskuteras lågfrekvent ljud, vibrationer, Wind Turbine Syndrome och andra påstådda hälsoaspekter från vindkraftverk. I rapporten har bl.a. gjorts beräkningar av lågfrekvent ljud från de tidigare 115 föreslagna vindkraftverken i Svartnäs och resultatet därav har visat att Socialstyrelsens riktvärden inte kommer att överskridas. Bergvik Skog AB åtar sig att inför slutlig layout göra kompletterande utredningar avseende lågfrekvent ljud. Flera av motparterna har yrkat att det ska vara 35 dB(A) vid olika platser. Bergvik Skog AB anser att det ljudvillkor som MPD bestämt i sitt tillståndsbeslut tar hänsyn till de områden som är att anses såsom tysta, därför ser bolaget inte något skäl till att utöka antalet områden som ska ha ljudnivåer 35 dB(A).

Vibrationer

I ett yttrande har det anförts att man inte tagit upp frågan avseende markvibrationer. Det är osannolikt att några kännbara vibrationer i marken vid bostäder skulle orsakas av vindkraftverken. Bergvik Skog AB har inte vid något tillfälle blivit uppmärksammas på att vindkraftverken skulle orsaka kännbara markvibrationer. Bergvik Skog AB anser inte att detta är en fråga som behöver villkoras i tillståndet.

Boxmodellen

Några klagande vänder sig mot att boxmodellen används. Bergvik Skog AB har tidigare förklarat varför man yrkar på boxmodellen och att boxmodellen i sig inte innebär några svårigheter. Bolaget har nu inskränkt sin talan till att boxmodellen endast ska gälla inom de olika delområdena och inte mellan dem, i enlighet med MPD:s tillståndsbeslut. Genom att göra denna begränsning kommer antalet verk inom varje område att maximeras i enlighet med MPD:s tillståndsbeslut.

Nya områden med riksintresse för vindbruk

Energimyndigheten uppdaterar för närvarande de områden på land och till havs som är angivna som riksintresse för vindbruk. De av Energimyndigheten angivna områdena är således endast förslag och till dess att de nya intresseområdena träder i kraft gäller fortfarande de gamla (vilka även sannolikt kommer att gälla efter att beslut om nya

områden fattats). Med det nya förslaget omfattas fortfarande stora delar av Svartnässparken av riksintresset.

Fråga om tillämpning av maskindirektivet

Frågor om arbetsmiljö regleras i arbetsmiljölagen och inte miljöbalken.

Maskindirektivet 2006/42 har implementerats i svensk rätt genom

Arbetsmiljöförordningen (1977:1166) och AFS 2008:3. Ansvaret för produkters säkerhet ligger hos tillverkaren eller hos importören om tillverkaren finns utanför EU.

Att en produkt är CE-märkt innebär att den uppfyller kraven enligt gällande föreskrifter och att användaren är informerad om eventuella risker med användandet.

När det gäller vindkraftverk är de CE-märkta, dvs. tillverkaren/importören ansvarar för att de uppfyller föreskrifterna. Den som uppför och driver vindkraftsparken ska efterleva den information som tillverkaren givit, vilket t.ex. kan innebära att man informerar tredje part om risker och handhavande.

I enlighet med MPD:s beslut kommer Bergvik Skog AB att vidta de skyddsåtgärder och ge den information som är behövlig i samråd med tillsynsmyndigheten. Bl.a. kommer varningsskyltar, som varnar för risken för iskast m.m. att sättas upp i erforderlig omfattning, enligt de villkor som anges i MPD:s beslut (villkor nr 6 och 10).

Fråga om riskavstånd för nya layouter

I ett par yttranden sägs att bolaget inte tagit hänsyn till riskavstånden i villkor 17 och 18 i MPD:s beslut. Den redovisade exempellayouten är den som fanns i ansökan.

Någon hänsyn till de av MPD förskrivna villkoren redovisas därför inte genom denna layout. Sådan hänsyn kommer givetvis att tas vid slutlig utformning exempelvis vad gäller villkoren om riskavstånd. Hänsyn till dessa kan antingen tas genom överenskommelser med t.ex. fastighetsägare eller genom att anpassa layouten.

Försiktighetsprincipen

Flertalet klagande anför att försiktighetsprincipen ska vara gällande och att MPD:s beslut inte har tagit hänsyn till denna princip. Bergvik Skog AB vill understryka att

tillståndsmyndigheten givetvis har tagit hänsyn till försiktighetsprincipen i sitt beslut. Motparterna har dock tolkat försiktighetsprincipen alltför långtgående. Konsekvensen av deras tolkning av försiktighetsprincipen skulle bli att inga nya verksamheter skulle få tillstånd. Praxis för tillstånd till vindkraftverksamhet stödjer att försiktighetsprincipen är tillgodosedd då man vidtar gängse säkerhetsåtgärder, liksom vidtar skyddsåtgärder vid anläggningsarbetena.

Hälsoaspekter

Bergvik Skog AB har i ingiven utredning redogjort för påverkan på hälsa och miljön ifråga om hinderbelysning, buller m.m.

Kulturhistoriska värden

I ett par yttranden tas vikten av Svartnäsområdet såsom kulturbygd och bärare av kulturhistoriska värden som Finnbygden upp. Bergvik Skog AB har redovisat vindkraftsetableringens påverkan på kulturhistoriska värden. Bergvik Skog AB har även åtagit sig att inte vidta åtgärder i form av etablering av vindkraftverk och anläggningsarbeten, nyanläggning av vägar och planer, transformatorstationer eller motsvarande samt breddning och andra åtgärder på befintliga vägar vid fasta fornlämningar.

Utförda utredningar och samråd

I flertalet yttranden framförs att samråd inte har utförts korrekt och att de utredningar som är gjorda i MKB:n är bristfälliga. Ingen av tidigare instanser har funnit något fel på vare sig MKB:n eller samrådsförfarandet som har föregått denna process. I samtliga tidigare instanser har MKB:n godkänts såsom tillräcklig för prövning. Bolaget anser inte att några sakliga skäl har framförts.

Koldioxidutsläpp

Flertalet yttranden berör frågan om utsläpp av koldioxid och om de beräkningar som används. MKB:n är tillfyllest avseende beskrivning av utsläpp av koldioxid. Bolaget anser inte att det i något yttrande framkommit ny information avseende situationen med koldioxid som föranleder bolaget att göra vidare utredningar utöver de som gjorts eller att förtydliga något övrigt.

Väg 850

I ett yttrande har det framförts att ingrepp på väg 850 inte är möjliga då detta skulle resultera i att Mosjöbäcken skulle påverkas negativt. Bergvik Skog AB har tidigare i processen bemött påståendet om påverkan på Mosjöbäcken. Bolaget vill påpeka att den MKB som Vägverket har utfört inte är specifik för detta projekt och det som Vägverket har noterat om Mosjöbäcken inte ska föranleda något specifikt åtagande för bolaget då Bergvik Skog AB har utfört egna utredningar avseende påverkan och konsekvenserna för omgivningen.

Avveckling

I ett yttrande har frågan om hur avvecklingen kommer att ske förts fram och att fundamenten till stora delar inte ska vara kvar i marken efter avveckling. Vid avveckling är det praxis att lämna fundamenten i marken efter att ha bilat bort överskiktet. Fundamenten skapar ingen förorening p.g.a. bindemedel i betongen. Det finns många betongfundament kvarlämnade i marken.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen anser att det inte föreligger någon sådan tolkningsfråga som domstolen är skyldig att inhämta förhandsavgörande om. Yrkandena om inhämtande av förhandsavgörande av EU-domstolen ska därför avslås.

Allmänt

Miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att MKB:n, med de alternativredovisningar som sedermera lagts fram i målet, uppfyller kraven i miljöbalken. MKB:n bör således godkännas och kan tillsammans med övrigt underlag läggas till grund för prövningen av tillståndsansökan.

Bergvik Skog AB:s ansökan har sedan den prövades av mark- och miljödomstolen ändrats bl.a. på sådant sätt att bolaget dels accepterat att kraftverkens placering endast får avvika i mindre mån från layoutförslaget, dels inte längre begär ändring av villkoren enligt MPD:s beslut samt dels har som alternativt yrkande inskränkt talan till

att omfatta 53 verk i två delområden. Miljööverdomstolen anser att eftersom antalet verk, deras ungefärliga placering och villkoren som styr placeringen reglerats genom villkor och åtaganden, är den frihet som återstår vad gäller placering i så hög grad begränsad att konsekvenserna av verksamheten kan bedömas på ett godtagbart sätt.

Delar av området som avses med ansökan omfattas av skydd enligt 3 kap. 8 § miljöbalken som riksintresse för vindkraft även om nytt förslag från Energimyndighetens sida kan medföra en framtida minskning av aktuellt skyddsområde. Falu kommun har i huvudsak tillstyrkt ansökan. Detta talar för att åtminstone vissa delar av området kan vara lämpliga för lokalisering av vindkraftsverk. Mot detta måste vägas påverkan på bostäder och natur- och kulturvärden som förekommer i varierande grad i det stora område som föreslås tas i anspråk.

Tillåtlighet

Bergvik Skog AB har i första hand begärt att MPD:s beslut ska fastställas med tillstånd att uppföra maximalt 83 verk fördelat på fem delområden. Bolaget har hävdad att en sådan anläggning trots sin storlek och det faktum att det finns andra vindkraftparker i närområdet inte kommer att medföra skadeverkningar på annat än ett fåtal motstående intressen. Ett antal boende i området har dock hävdad att om tillstånd lämnas kommer deras närmiljö drastiskt försämrats framförallt p.g.a. synintryck och buller. Även negativ påverkan på natur- och kulturvärden har framhållits. MÖD anser att det framgår av utredningen att om förslaget om maximalt 83 verk genomförs skulle boendemiljön på vissa fastigheter drabbas av en relativt omfattande påverkan. Det är främst landskapsbilden som förändras men det finns även skäl att befara buller och skuggning i några fall. En avvägning mellan motsäende intressen måste därför göras. Det kan därvid noteras att Mörtåsen och Hynsbacken inte ingår i riksintresset för vindbruk.

Mot bakgrund av företagen syn i området och ingivna illustrationer framgår att en etablering på Mörtåsen skulle medföra en påtagligt negativ landskapsbildseffekt vid Svartnäs bruk. Byn med kyrka skulle präglas i hög grad av kraftverken. De föreslagna anläggningarna på Hynsbacken och Enviksberget skulle, tillsammans med Råkenberget, medföra att byn Ryssjön nära nog omringades av vindkraftverk.

Räkenberget och Ånglarna har en mer begränsad påverkan på bebodda miljöer. Kraftverksetablering enligt förstahandsyrkandet skulle således innebära att boende i framför allt Ryssjön men även Svartnäs bruk påverkas kraftigt vad gäller landskapsbilden. MÖD anser att detta utgör hinder för en vindkraftsetablering enligt förstahandsyrkandet.

Bergvik Skog AB har i andra hand ansökt om att anlägga 53 verk begränsat till områdena Räkenberget och Ånglarna. Beträffande dessa etableringar har från motparternas sida anförts bl.a. att det blir en kumulativ effekt av störningar eftersom andra vindkraftsparker anlagts västerut. Vidare har nämnts att vissa vindkraftverk blir synliga från riksintresset Malmleden på sätt som kan påverka naturupplevelsen samt att vindförhållandena är sämre där än i övriga föreslagna områden. Vid den avvägning som ska göras mellan motstående intressen och med de villkor som godtagits och åtaganden som gjorts av bolaget, är det MÖD:s uppfattning att en etablering av vindkraftverk i delområdena Räkenberget och Ånglarna måste bedömas som lämplig och något hinder mot vindkraftsetablering i dessa områden finns inte.

Villkorsfrågor

Det har i ett antal yttranden från boende begärts skärpta villkor för det fall ansökan beviljas. Det gäller bl.a. längre riskavstånd, buller, skuggning och ekonomisk säkerhet. MÖD anser att MPD:s villkor samt bolagets åtaganden inför den slutliga utformningen av vindkraftsanläggningen är tillfyllest och att det därför inte finns skäl att bifalla yrkandena om ändring av villkoren. Vad särskilt gäller skuggning så kan noteras att villkoret är utformat så att det gäller även för det fall en bostad har flera uteplatser.

Sammanfattning

Mot denna bakgrund gör Mark- och miljööverdomstolen bedömningen att tillstånd till vindkraftsanläggningen kan meddelas i enlighet med Bergvik Skog AB:s yrkande i andra hand. Det innebär att tillstånd ges till bolaget att anlägga och driva maximalt 53 verk på delområdena Räkenberget inklusive Sallakmyren samt Ånglarna. Samtliga villkor och begränsningar som framgår av MPD:s beslut ska gälla för tillståndet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Lars Borg, tekniska rådet Bengt Jonsson samt hovrättsråden Mikael Hagelroth, referent, och Peder Munck.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2012-10-11
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 4212-11

KLAGANDE OCH MOTPART

Bergvik Skog AB

Ombud: advokaten P P, jur.kand. C C och jur.kand. S L

KLAGANDE OCH MOTPARTER

1. B A
2. R A
3. J A
4. O B
5. M B
6. K E
7. Finnskogsriket
8. S H
9. H H
10. L H
11. A J
12. B M
13. O O
14. U P
15. M P
16. L S,
17. G S
18. S S
19. A S
20. P S
21. D Ö
22. K Ö

ÖVRIGA MOTPARTER TILL BERGVIK SKOG AB

1. M A
2. M A P
3. L B
4. L Bx
5. P B
6. J M-L B
7. A B
8. J B
9. L B
10. R B
11. S B
12. S E B

Dok.Id 269351

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

13. H B
14. E C
15. R C
16. Dalarnas Indianmuseum
17. A E
18. B E
19. S E
20. T F
21. Föreningen Ryssjöns vänner
22. H G
23. J.L. G
24. M G
25. R G
26. A G-W

27. J G
28. R G
29. T G
30. M G
31. G H
32. U H
33. S H

34. G K
35. C L
36. M L
37. A L
38. Länsstyrelsen i Dalarnas län, 791 84 Falun
39. E L
40. A N
41. K N
42. H P
43. S R
44. T R
45. Ryssjöns slädhundsklubb
46. K S
47. M S
48. L S
49. B S
50. Svartnäsbygdens Vildmarksförening

51. C A S
52. L S
53. S S
54. M T
55. B T
56. Vildmarkstationen
57. L W S
58. E W

- 59. U Z
- 60. E Ö
- 61. K-M Ö
- 62. Falu kommun, Falu kommun Stadskansliet, 791 83 Falun
- 63. Miljönämnden i Falu kommun, Falu kommun miljönämnden, 791 83 Falun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut den 22 juni 2011 i ärende nr 551-229-10, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd till gruppstation för vindkraftverk inom Svartnäsområdet, Falu kommun, Dalarnas län.

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen upphäver miljöprövningsdelegationens beslut om tillstånd och avslår Bergvik Skog AB:s (bolaget) samtliga yrkanden utom yrkandena om godkännande av miljökonsekvensbeskrivningen och avvisning av vissa klagande.
 2. Den av bolaget kompletterade miljökonsekvensbeskrivningen godkänns.
 3. Mark- och miljödomstolen bifaller bolagets yrkande i denna del och avvisar Föreningen Finnskogsrikets, M P och S Hs yrkanden.
 4. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om jäv.
 5. Övriga yrkanden förfaller med ovan redovisad utgång.
-

BAKGRUND M.M.

Bergvik Skog AB har ansökt om tillstånd att uppföra en vindkraftverksanläggning om 115 stycken verk med en maximal totalhöjd om 180 meter med tillhörande kringutrustning och kabelanslutning inom sex delområden i området runt Svartnäs i Falu kommun. Länsstyrelsen i Dalarnas län lämnade den 22 juni 2011 Bergvik Skog tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken att inom delområdena Mörtåsen, Hynsbacken, Enviksberget, Räkenberget och Ånglarna uppföra och driva en gruppstation med högst 83 stycken vindkraftverk med tillhörande fundament, tillfartsvägar, transformatorstationer och ledningar.

Beslutet har nu överklagats dels av Bergvik Skog AB, dels av de övriga personer och föreningar som ovan finns angivna under rubriken ”klagande och motparter”.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING M.M.**Bergvik Skog****Antalet verk m.m.**

Bergvik Skog har yrkat att länsstyrelsens beslut såvitt avser antalet verk, delområdenas storlek och användandet av boxmodellen m.m. *i första hand* ändras på följande sätt.

1. Att antalet tillåtna verk får uppgå som mest till 115 stycken,
2. att den s.k. ”boxmodellen” tillämpas, dvs. att fri placering tillåts mellan och inom delområdena,
3. att alla delområden, således även Spaksjöberget och Båtpersberget, får användas,
4. att delområdenas yta inte inskränks utan fastställs enligt bolagets ansökan samt
5. att maximalt antal verk inom av domstolen tillståndsgivna delområden begränsas på följande sätt:

Spaksjöberget: 11 stycken vindkraftverk,

Båtpersberget: 10 stycken vindkraftverk,

Enviksberget: 7 stycken vindkraftverk,

Ånglarna: 25 stycken vindkraftverk,

Mörtåsen: 32 stycken vindkraftverk,

Hynsbacken: 32 stycken vindkraftverk samt

Räkenberget (inkl. Sallakmyren): 49 stycken vindkraftverk.

I andra hand har bolaget yrkat att mark- och miljödomstolen i vart fall ändrar länsstyrelsens beslut enligt ovanstående punkter 1-2 och 5.

Om mark- och miljödomstolen inte bifaller första- eller andrahandsyrkandet har bolaget *i tredje hand* yrkat att länsstyrelsens beslut från den 20 juni 2011 fastställs.

Bolaget har vidare yrkat att miljökonsekvensbeskrivningen godkänns samt att M Ps, S Hs och Föreningen Finnskogsrikets talan ska avvisas.

Slutligen har Bergvik Skog bestritt övriga klaganden och motparters yrkanden avseende buller, boxmodellen, slutlig layout för vindkraftparken, lokalisering, landskapsbild, visuell påverkan, överetablering av vindkraft, natur- och kulturvärden, fåglar och fladdermöss, intresseavvägningar, hinderbelysning, maskindirektiv, iskast, säkerhetsåtgärder, ändring i villkoren, felaktigheter i ansökan om överklagandet, felaktig handläggning och överskridande av befogenhet etc. samt jäv och yrkat att domstolen avslår överklagandena i dessa delar.

Villkor

Bergvik Skog har vidare yrkat avseende villkoren för beslutet att länsstyrelsens beslutsvillkor nr 1, 4, 5, 7, 9–10 och 13–16 fastställs samt att villkor nr 2–3, 6, 8, 11–12, 17–18 samt kravet på ställande av säkerhet ändras enligt följande.

Villkor nr 2

Villkoret ska ändras till följande. ”Den slutliga utformningen av vindkraftparken ska bestämmas i huvudsaklig överensstämmelse med ansökan och därtill fogade handlingar efter samråd mellan bolaget och tillsynsmyndigheten. Kan bolaget och tillsynsmyndigheten inte enas ska miljöprövningsdelegationen efter ansökan av bolaget avgöra frågan i särskilt beslut.”

Villkor nr 3

Villkoret ska upphävas i dess helhet.

Villkor nr 6

Villkoret ska ändras till följande. ”Vindkraftverken ska förses med hindermarkering i enlighet med Transportstyrelsens anvisningar. Under förutsättning att lagstiftningen tillåter det, eller undantag medges, och att sådana system finns kommersiellt tillgängliga ska anläggningen förses med ett radarbaserat kontrollsystem som innebär att hindermarkeringarna endast tänds när flygtrafik närmar sig vindkraftparken.”

Villkor nr 8

Villkoret ska ändras till följande. ”Vägar, fundament transformatorer, ledningar, kablar och annan utrustning ska anläggas och placeras på ett sätt som begränsar skador på natur- och kulturvärden så att negativ miljömässig påverkan på områdets hydrologi i möjligaste mån undviks, att vattenföringen till närliggande våtmarker inte skärs av och att grumling och liknande störningar i vattenmiljön motverkas vid passager av vattendrag och liknande.”

Villkor nr 11

Villkoret ska ändras till följande. ”Buller för verksamheten ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå än 40 dB(A) utomhus vid bostäder och utomhus vid fritidshus. Angivet bullervärde får inte överskridas mer än vid tio tillfällen under sammanlagt maximalt två veckor per år.

I samband med samrådet om slutlig utformning av vindkraftparken ska förnyade ljudberäkningar redovisas för tillsynsmyndigheten, baserade på vindkraftverkens slutliga positioner och valda verksmodeller. Beräkningarna ska utföras enligt Naturvårdsverkets metod för landbaserad vindkraft. En första kontroll (mätning) ska redovisas till tillsynsmyndigheten inom ett år från det att vindkraftverken, inom bostädernas influensområde, har tagits i drift. Om begränsningsvärdet överskrids har verksamhetsutövaren att inom tre månader ånyo kontrollera ljudnivån. Överskrids begränsningsvärdet vid ytterligare tillfälle måste verksamhetsutövaren inom sex månader vidta åtgärder för att minska ljudnivån till gällande begränsningsvärde. Därefter ska kontroll ske så snart det skett förändringar som kan medföra ökade bullernivåer, eller när tillsynsmyndigheten av annan anledning anser att kontroll är befogat, dock minst vart femte år.

Bullervillkoret ska kontrolleras med en kombination av ljudmätningar och beräkningar huvudsakligen enligt Naturvårdsverkets anvisningar. Kontrollmätning av ljuddata/källstyrka för vindkraftverken, emissionsmätningar, ska utföras vid några vindkraftverk. Ljudmätningen ska utföras vid minst en driftpunkt med vindhastighet på minst 6 m/s vid referensförhållanden. Immissionsmätningar ska utföras i några kontrollpunkter med beräknade nivåer nära 40 dB(A). Uppmätta värden i kontrollpunkterna ska jämföras med beräknade nivåer.

I samråd med tillsynsmyndigheten bestäms antalet verk som ska kontrolleras samt i hur många kontrollpunkter immissionsmätningarna ska genomföras. Val av lämpliga kontrollpunkter bestäms med hänsyn till vid mättillfällena rådande vindriktningar samt till lokala förutsättningar såsom låga bakgrunds nivåer och lämpliga mätpunkter. Mätningarna ska utföras vid medvind från dominerande verk och vid tidpunkt när bakgrunds nivå från naturliga ljud förväntas vara låg. Bakgrundsljudet ska mätas genom att alla vindkraftverk inom hörbart avstånd från mätpunkten stängs av. Ekvivalentnivåer på bakgrundsljud mäts vid samtliga mätningar under tio minuter.

Ett kontrollprogram för att kontrollera och följa upp ljudets utbredning långsiktigt i närområdet ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder, i överensstämmelse med vad som ovan angivits, i syfte att kontrollera att ljuddata/källstyrka inte förändras.”

Villkor nr 12

Villkoret ska ändras till följande. ”Maximal belastning av faktisk rörlig skugga vid befintliga uteplatser eller, om sådana saknas, ett område om 25 kvm i anslutning till bostadshus, får på grund av vindkraftverken inte överstiga åtta timmar per år och 30 minuter på ett dygn.

I samband med redovisningen om slutlig placering ska en förnyad skuggberäkning redovisas för tillsynsmyndigheten, baserad på vindkraftverkens slutliga positioner och vald verksmodell.”

Villkor nr 17

Villkoret ska upphävas helt.

Villkor nr 18

I första hand ska villkoret upphävas helt. I andra hand, för det fall mark- och miljödomstolen anser att riskavstånd mellan vindkraftverk och fastighetsägare ändå ska bestämmas, ska bolaget få möjlighet att i stället, om kommersiella system för avisning finns tillgängliga och det i övrigt är lämpligt, få använda sådana system.

Säkerhet

Villkoret ska ändras till följande. ”En första avsättning ska ske av 75 000 kr per vindkraftverk, innan anläggningen påbörjas. Den initiala avsättningen får dock ske i omgångar inför respektive byggetapp av anläggningen. Ytterligare avsättningar ska därefter ske fem år efter byggnation med 75 000 kr per vindkraftverk och tio år efter det att tillståndet först togs i anspråk med 150 000 kr per vindkraftverk.”

Verkställighetsförordnande

Bergvik Skog har yrkat att verkställighetsförordnande ska meddelas.

Åtaganden

Bergvik Skog har åtagit sig att i följande områden inte vidta åtgärder i form av etablering av vindkraftverken och anläggningsarbeten, nyanläggning av vägar och planer eller motsvarande samt breddning och andra åtgärder på befintliga vägar.

1. Natura 2000-områden. Områden med höga naturvärden som identifierats i inventeringarna som Foran utfört och som Foran eller annan sakkunnig kommer att göra i samband med slutlig layout.
2. Nyckelbiotoper
3. Biotopskyddade områden
4. Riksintresse för naturvård
5. Fasta fornlämningar
6. Strandskydd

När det gäller åtagandena ovan vill bolaget göra avsteg avseende områden med höga naturvärden och nyckelbiotoper vid vägbreddning och ombyggnad av befintliga vägar.

Vid etablering av vindkraftverk och anläggningsarbeten, nyanläggning av vägar och planer eller motsvarande samt breddning och andra åtgärder på befintliga vägar har bolaget åtagit sig att dra om märkta vandringsleder, märkta skidspår, märkta skoterleder och märkta slädhundspår till ny plats så att funktionen av dessa kan bibehållas.

Avseende strandskyddet har bolaget åtagit sig följande.

Strandskyddsavstånd om 100 meter avses hållas för följande sjöar och tjärnar.

- Borrsjön
- Rödfisksjön
- Mosjön (förutom breddning/kurvratning på befintlig väg) och
- St Öratjärnen (förutom eventuell breddning av befintlig väg)

Strandskyddsavstånd om 100 meter tillämpas inte avseende övriga sjöar, tjärnar, ånglar eller övriga vatten vare sig de är namngivna på topografiska kartan eller inte samt inte heller vid bäckar och diken. De åtgärder som främst är aktuella är vägbreddningar på vägar som idag ligger inom eller nära 100 meter från stränderna samt vid bäck- eller dikesövergångar. Eventuella nyupptäckta fornminnen kommer att hanteras enligt kulturminneslagen.

Bergvik Skog har slutligen åtagit sig att vidta ett antal försiktighetsåtgärder enligt miljökonsekvensbeskrivningen (MKB).

Klaganden och motparter

Tillåtlighet

J A, O B, K E, Föreningen Finnskogsriket, L H, A J, B M, U P, S S, A S, P S, D Ö och K Ö har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen avslår Bergvik Skogs ansökan.

Miljökonsekvensbeskrivningen

M B, O B, B M, L S, S S, A S och P S har yrkat att miljökonsekvensbeskrivningen inte ska godkännas och att Bergvik Skog ska föreläggas att inkomma med en ny sådan.

Antalet verk och delområdenas utbredning

O B, M B, B M, H H, L H, S S och D Ö har yrkat att ansökan ska avslås vad gäller etablering på Spaksjöberget, Båtbersberget, Mörtåsen och Hynsbacken.

M B, O B, B M, S S, A S och P S har framfört att Enviksberget, Räkenberget och Ånglarna inte heller är lämpliga lokaliseringar eftersom de ligger nära bebyggelse och eftersom bl.a. vindkraftsparken Jädraås finns i närheten.

Boxmodellen (villkor nr 2)

J A, A S och P S har motsatt sig att Bergvik Skog får tillstånd enligt boxmodellen.

Skyddsavstånd (villkor nr 3)

B A, R A, J A, M B, O B, K E, S H, L H, H H, A J, B M, M P, G S, L S, S S, A S, P S, D Ö och K Ö har yrkat att skyddsavståndet ska bestämmas till 2 km.

U P har yrkat att etableringskartan ritas om så att avståndet 1 000 meter från bostäder ritas in på kartan samt att två av verken vid Hynsbacken får en annan placering.

Buller

B A, R A, M B, O B, K E, S H, L H, A J, B M, Olle Orje, U P, G S, L S, S S, A S, P S, M P, D Ö och K Ö har yrkat att buller från verksamheten ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid

samtliga bostäder än 35 dB(A).

A S och P S har yrkat att ljudnivåerna ska begränsas till 35 dB(A) för de platser som har lågt bakgrundsljud och vindskyddade lägen. Mätningar av bullernivåerna ska ske vartannat år och resultatet redovisas för de kringboende. De motsätter sig även Bergvik Skogs yrkande om att slippa ansvar för kumulativa effekter.

B M har yrkat att ljudnivåerna från verken inte bör överstiga 30 dB(A) om verken alstrar s.k. ”rena toner”.

Skuggning (villkor nr 12) och hinderbelysning (villkor nr 6)

A S och P S har yrkat att villkor nr 12 ändras så att maximal skuggbelastning blir åtta timmar per år och 30 minuter per dygn, inklusive den kumulativa effekten från andra vindkraftsetableringar. Vidare ska en ny skuggberäkning redovisas till tillsynsmyndigheten när verkens slutliga placeringar bestämts och en bestämmelse med hänsynsregler vad gäller speglingar i sjön införs. De har motsatt sig att villkor nr 6 ändras och yrkar att miljöprövningsdelegationens beslut fastställs. De har även motsatt sig Bergvik Skogs yrkande om att slippa ansvar för kumulativa effekter.

O B, L H och D Ö har yrkat att skuggtiden fastställs till 8 timmar per år och att domstolen före sitt beslut studerar ljusstörningar från hinderbelysning från annan anläggning, t.ex. Rotliden.

Fåglar och fladdermöss

L H, H H, G S, B A, R A, L S, S S, M B, O B, M P, S H och A J har yrkat att den fågelinventering som genomförts av Falu Fågelklubb ska gälla i stället för den som Bergvik Skog använt, samt att en inventering av områdets fladdermöss ska genomföras.

J A och K E har yrkat att fågelinventeringen ska göras om och att en fladdermusinventering ska genomföras.

Maskindirektivet (inkl. villkor nr 10)

O B, L H och D Ö har som det får förstås yrkat att det under beslutets rubrik ”villkor för verksamheten” ska införas ett villkor som anger att EU:s maskindirektiv (2006/42/EG) ska gälla för vindkraftverk.

A S och P S har yrkat att någon form av skyddsåtgärd utöver varningsskyltar ska uppföras runt skyddszonen.

Anläggning av vägar och fundament m.m. (villkor nr 8), återställning av tillfälliga utgrävningar m.m. (villkor nr 9), kontrollprogram (villkor nr 14) och avveckling (villkor nr 16)

A S och P S har motsatt sig ändring av villkor nr 8 och yrkat att miljöprövningsdelegationens beslut ska fastställas med tillägget att inget byggande får ske under fåglarnas häckningstider samt att innan kabeldragning sker eller vägar anläggs ska en plan redovisas till länsstyrelsen för godkännande efter samråd med närboende. De har vidare yrkat att villkor nr 14 ska förtydligas avseende delar av rivningsfasen samt att kontrollprogrammet och kostnaden för säkerhet utvärderas vart 5:e år och att ökad avsättning av medel föreslås vid behov.

O B, L H och D Ö har yrkat att Bergvik Skog under villkor nr 8-9 ska redovisa var skador på natur- och kulturvärden kan ske och var och hur tillfälliga utgrävningar efter slutförda anläggningsarbeten ska återställas. De har vidare anfört att Bergvik Skog även ska redovisa hur varje våtmark i området kommer att påverkas av utbyggnaden. De har vidare yrkat att avvecklingsplanen i villkor nr 16 ska innehålla i förväg deponerade medel för avveckling samt återställande av naturen.

Riskavstånd mot vägar m.m. (villkor nr 17) och mot fastighetsgränser (villkor nr 18)

O B, L H och D Ö har yrkat att beslutet av rättsäkerhetsskäl ska ange vilken myndighet som är tillsynsmyndighet.

M B, O B, B M, S S, A S och P S har yrkat att villkor nr 17 justeras så att hänsyn tas till höjdskillnader mellan verk, markhöjd, närmaste allmänna och enskilda vägar, organiserade leder och spår.

A S och P S har vidare yrkat att riskavstånd till fornminnesområden ska införas under villkor nr 17. De har anfört följande. Stycket som anger att ”om inte annat överenskommits genom avtal”(villkor nr 17) och ”om inte annat har överenskommits med berörd fastighetsägare genom avtal” (villkor nr 18) ska strykas. Villkor nr 18 ska preciseras så att det anger ”gräns mellan skogsfastigheter” och inte ”tomtgräns”.

Delegation, säkerhet och verkställighetsförordnande

M B, O B, B M, S S, A S och P S har yrkat att säkerheten fastställs till 1 miljon kr och att yrkandet om verkställighetsförordnade avslås.

J A har yrkat att Bergvik Skogs yrkande om verkställighetsförordnande avslås.

Jäv m.m

K E, S H, L H, M P, G S och O B har yrkat att mark- och miljödomstolen inhämtar yttrande från Europadomstolen huruvida tillståndsgivningen tillkommit i laga ordning och om den är förenlig med EU:s regler. Vidare har de anfört att länsstyrelsen varit jävig när den beslutade om tillståndet. Som stöd för detta har anförts bland annat att

landshövdingen tidigare invigt en av Bergvik Skogs anläggningar i Jädraås och kan ha påverkat sina underordnade när de fattade tillståndsbeslutet.

Övriga yrkanden

A S och P S har yrkat följande. En arbetsbeskrivning över hur tillståndsinnehavaren ska arbeta för att motverka eller förebygga olägenheter för människors hälsa och miljö ska tillföras tillståndet. I avsnittet om miljökonsekvenser bör även hundspannskörning nämnas och det bör tilläggas att det finns fladdermöss vid nästan varje gård. I tillståndet ska tilläggas att exploatören ska undersöka hela den tilltänkta vindkraftsetableringen från Jädraåsen till Bollnäs för att se om den har någon negativ inverkan på fågellivet. Den energipolitiska bakgrunden ska förtydligas i beslutet. Vad gäller miljö kvalitetsmål ska texten ändras och ange att ansökan inte når upp till Falu kommuns miljö kvalitetsmål avseende buller inomhus. Slutligen bör tillståndet endast ges på 20 år med möjlighet till 10 års förlängning.

M B, O B, B M, S S, A S och P S har slutligen yrkat följande. Den del av miljöprövningsdelegationens bakgrundsbeskrivning som avser kommunens översiktsplan och planeringsunderlag för vindbruk (s 16 sista stycket och s 17 stycke 1-3 och 5) samt bedömningen av de olika delområdena (s 18 stycke 3, stycke 7 sista meningen, stycke 8, s 19 stycke 1-4) stämmer inte och ska ändras.

Klaganden- och motparterna har vidare bestritt Bergvik Skogs ändringsyrkanden.

UTVECKLING AV TALAN

Bergvik Skog

Länsstyrelsen har begränsat antalet vindkraftverk per delområde till det som visades i en exempellayout i ansökan. Eftersom villkoret om bullerbegränsning angetts till 35 dB(A) vid detaljplanerad fritidsbebyggelse begränsas det sammanladda antalet verk i praktiken till maximalt 79 stycken. Genom att länsstyrelsen undantagit områdena Spaksjöberget och Båtbersberget samt begränsat arealerna i de övriga delområdena har det tillståndsgivna området halverats i jämförelse med ansökan. Antalet tillåtna verk, placering av verken inom etableringsområdet och arealen för etableringsområdet är helt avgörande för att möjliggöra den aktuella vindkraftsetableringen. Kostnaderna för elanslutningen av vindkraftverksparken är höga och det är en förutsättning att de kan fördelas på ett tillräckligt stort antal verk. En fri placering av verken är viktig för det fall att frågan om inlösen av fastigheter aktualiseras samt med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen för vindkraftverk vad gäller val av fabrikat m.m. Exempellayouten i ansökan är endast ett exempel och baseras på vinddata från 2008. När vindkraftverken ska detaljprojekteras kommer betydligt mer och bättre vinddata att finnas tillgängliga, varför en begränsning av resursutnyttjandet genom detaljutformning i tillståndsbeslutet inte är rimlig.

Spaksjöberget

Av 8–9 kap. i kompletteringen till MKB:n framgår att ljud och skuggor från vindkraftverksparken inte kommer att påverka människorna i området negativt på det sätt som anges i miljöprövningsdelegationens beslut. Landskapet i området

präglas dessutom i huvudsak av produktionsskog och rationellt skogsbruk. Etableringen kommer inte att innebära att områdets kulturhistoriska värden och landskapsbilden förstörs. Det är oproportionerligt i förhållande till nyttan att med hänsyn till synbarhets- och kulturintressen inskränka verksamhetsområdet genom att ta bort Spaksjöberget från tillståndsgivet område.

Båtpersberget

En energioptimerad vindkraftverkspark är ett miljöintresse i sig, särskilt i ett område som utgörs av riksintresse för vindbruk. Riksintresse för totalförsvaret har inte företräde framför alla andra riksintressen rakt av och utifrån tillgänglig information kan hinder för en vindkraftsetablering inte anses föreligga. Miljöprövningsdelegationens inskränkning är därför oproportionerlig.

Villkor 2

Bolaget har ansökt om tillstånd enligt boxmodellen, vilket skulle gynna bästa möjliga teknik, maximera parkens energiproduktion, ta maximal hänsyn till naturvärden och andra intressen samt optimera användningen av området. Eftersom Bergvik Skog har låtit inventera hela layoutområdet och redovisat en maximal naturpåverkan är det utan betydelse om verk flyttas mellan delområdena. Inskränkningen av verksplaceringarna är oproportionerlig jämfört med de intressen som tillgodoses.

Villkor 3

Avståndet till bebyggelse ska bestämmas utifrån skyddsavstånd på grund av skuggor och buller. Det saknas praxis på att man vid vindkraftsetablering ska hålla ett bestämt avstånd från bebyggelse pga. visuella effekter. Nyttan av vindkraftanläggningen bör väga tyngre än den visuella påverkan som uppstår.

Villkor 6

Första stycket i villkoret kan misstolkas. Formuleringen att hinderbelysningen ska utformas så att olägenheter för närboende inte uppstår, ger intrycket av att endast detta ska sätta gränserna för hinderbelysningens utformning och inte Transportstyrelsens regler, vilka är tvingande för verksamhetsutövaren. Risken finns att bolaget tvingas inrätta verken i strid med gällande rätt. Villkoret bör därför ändras så att det endast anger att hinderbelysning ska anläggas och användas i enlighet med Transportstyrelsens regler. Bolaget kan i nuläget inte heller veta vilka system som kommer att vara kommersiellt tillgängliga och beprövade vid upphandlingstidpunkten.

Villkor 8

Motiveringen till villkoret är inte lika långtgående som villkoret. Villkoret och motiveringen måste kräva samma sak av verksamhetsutövaren. Villkoret är med sin nuvarande skrivning alldeles för strikt och i princip omöjligt att följa eftersom det är tekniskt omöjligt att inte påverka hydrologin alls vid etablering av en vindkraftverkspark. Bolaget kommer däremot att sträva efter att minimera en miljömässigt negativ påverkan på hydrologin.

Villkor 11

Frågan om begränsningsvärden ska användas är ännu inte avgjord i praxis och det är för närvarande högst olämpligt att föreskriva om sådana i villkor. Om begränsningsvärdena ändå ska kvarstå ska de tillåtna ljudnivåerna justeras. De rekommendationer och den praxis som miljöprövningsdelegationen hänvisar till i beslutet avser riktvärden. När samma ljudnivåer används för begränsningsvärden blir kraven betydligt strängare. Högre ljudnivå bör därför tillåtas vid begränsningsvärden än vid riktvärden, t.ex. 44 dB(A).

Det saknas godtagbara skäl för att villkora ljudnivåer strängare än gällande praxis, som sedan länge har 40 dB(A) som riktvärde. Mark- och miljööverdomstolens praxis och inte Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller ska vara rådande för ljudvillkoret. En så låg bullernivå som 35 dB(A) ska eftersträvas där den utgör en särskild kvalitet. Om tystnad hade varit viktig ur natursynpunkt eller områdena särskilt sig från andra områden hade detta utvecklats i detaljplanerna. Dessutom förekommer redan visst buller genom skoterleder och länsväg 850. Det finns därför inget stöd för att särbehandla områdena. Det saknas i övrigt stöd för att ålägga bolaget ansvar för kumulativa effekter från andra vindkraftverksparker. Ett sådant förfarande innebär en rättssäkerhetsrisk eftersom det kan bli svårt att visa huruvida villkoren innehålls eller ej. Om de kumulativa effekterna ska inverka på villkoren måste ansvaret för de kumulativa effekterna fördelas på samtliga vindkraftverksparker i området.

Villkor 12

Det är, liksom beträffande bullervillkoren, inte i enlighet med praxis att ålägga bolaget ansvar för de kumulativa skuggeffekterna.

Villkor 14

Bergvik Skog har inte någon invändning mot villkoret i sig, men vänder sig mot villkorets motivering, vilket kan få betydelse när tillsynsmyndigheten tolkar villkoret. Det är olämpligt att kontrollprogrammet vid första upplagan ska innehålla uppgifter om hur anläggningens olika delar ska omhändertas efter nedmontering, vad som är återanvändningsbart, vad som kan återvinnas och vad som går till deponi. Vidare bör inte anges hur bullermätningarna ska genomföras. Bolaget har även hänvisat till ett ingivet yttrande om ljudkontroll.

Villkor 17

Det finns inte något behov av att uttryckligen ange säkerhetsavståndet i villkoret eftersom detta ändå ska innehållas som en del av det allmänna villkoret.

Villkor 18

Det finns inte någon praxis eller riktlinjer från myndighet som fastslår avstånd mellan fastighetsgränser och vindkraftverk. Villkoret är obehövligt eftersom det följer av grannerättsliga principer att vindkraftverken inte får störa över fastighetsgränser. Villkoret är dessutom otydligt formulerat. Om mark- och miljödomstolen anser att riskavstånd ändå ska fastställas vill bolaget, om kommersiella system för avisning finns tillgängliga och det i övrigt är lämpligt, få använda sådana system i stället.

Säkerhet

Säkerheten bör få ställas successivt. Ett krav på att redan nu ställa hela säkerheten skulle leda till orimligt stora kostnader för Bergvik Skog. Ett successivt ställande av säkerheten äventyrar inte några samhälleliga kostnader för återställning av området och är dessutom rimligt och proportionerligt. Det är inte förenligt med praxis att besluta om vilken form av säkerhet som är acceptabel.

Verkställighetsförordnade

Nytta med ett verkställighetsförordnade är större än den skada som kan uppkomma om tillstånd senare nekas. Om bolaget får vänta länge med att påbörja verksamheten finns risk för att konsekvenserna blir betydande för bolaget såväl ur ekonomisk som ur renommésynpunkt. Det ligger i "miljöns intresse" att bygga ut vindkraften så snabbt som möjligt. Dessutom är verkställighetsförordnande avseende tillstånd till miljöfarlig verksamhet etablerat i rättspraxis.

Klaganden och motparter

Parterna har sammanfattningsvis anfört följande i nu aktuell fråga.

L H , O B och D Ö: Bergvik Skogs överklagan innehåller en helt ny layout av parken och bolaget bör därför åläggas att inkomma med en ny ansökan. Samråd har inte skett i enlighet med miljöbalkens bestämmelser. Länsstyrelsens beslut är inte fattat på saklig grund eftersom de parter som motsätter sig etableringen inte har fått sina invändningar beaktade. Om Bergvik Skog tillåts anlägga vindkraftverk även på Spaksjöberget och Båtpersberget skulle åtskilliga fastigheter påverkas negativt av skuggning och buller. Även Mörtåsen och Hynsbacken bör av starka miljöskäl undantas från tillståndet.

L S: Projektet är enormt stort och kommer tillsammans med andra projekt i området få negativ inverkan för boende i området och friluftslivet m.m. Beskrivningarna i ansökan och MKB:n är inte tillräckligt precisa för att utgöra underlag för beslut om tillstånd, exempelvis avseende påverkan på myrmark. Det är stora skillnader mellan Bergvik Skogs MKB och de yrkanden som framställs i bolagets överklagande, bland annat avseende vindkraftverkens storlek och antalet verk per område. Risker för iskast och faran med områden som inte hägnats in har inte beaktats tillräckligt.

M B , O B, B M , S S, A S och P S: Det är överhuvudtaget olämpligt att lokalisera en vindkraftspark mitt bland de små byarna i Svartnäs. Hänsyn till andra intressen måste tas trots att området är utpekad som riksintresse för vindkraft och till att invånarna valt området för närheten till naturen och tystnaden. Kommunens översiktsplan nämner inget om vindkraft i området. Det har endast anvisats som en viljeinriktning i en vindbruksplan. MKB:n är beräknad utefter 150 meter höga vindkraftverk, men bolaget uppger nu att 180 meter höga verk kommer att byggas, vilket påverkar riktigheten av fotomontagen samt buller- och skuggberäkningarna. Om en etablering tillåts på Hynsbacken kommer Ryssjöns fritidsområde blir omringat, verken kommer att ge skuggor en timme om dagen året runt och orsaka besvär från buller.

A S och P S: Det är inte förenligt med miljöbalkens intentioner, EU:s landskapskonvention eller svensk praxis att tillåta en så omfattande vinkraftspark och det är ännu oklart hur de många vindkraftsparkerna i området påverkar och skadar natur- och kulturvärden. Den valda lokaliseringen av verken innebär inte att bolaget valt den plats som är lämpligast med hänsyn till att ändamålet ska uppnås med minsta möjliga olägenhet. Bergvik Skog har i ansökan använt samma alternativa placering (Härjedalen) som i två andra MKB avseende anläggningarna Annefors och Skaftåsen. Endast markägarförhållanden kan inte anses utgöra skäl för att återigen använda samma alternativa område. 115 st verk blir för många med hänsyn till hushållningen med vindkraft och den negativa påverkan på de boende i området. Om vindkraftverk placeras på Spaksjöberget kommer inte accepterade skuggtider att klaras. Att inskränka delområdenas yta och hålla avstånd mellan grupper av verk medför bl.a. mindre visuell påverkan. Ett ökat antal verk per delområde har inte diskuterats med de närboende och har inte behandlats i MKB:n. Så täta etableringar är dessutom i strid med Boverkets rekommendationer. Yrkandet om att tillämpa boxmodellen medför att ansökan blir oprecis och bör avslås. Bolaget har hela tiden hänvisat till den layout som finns i ansökan.

Föreningen Finnskogsriket: De politiska målen för utbyggnad av vindkraft uppfylls redan med råge i regionen genom den beviljade Jädraåsparken. Det finns en uppenbar risk för överetablering av vindkraft i området.

D Ö och K Ö: Tillstånd ska inte beviljas förrän Jädraåsparken utvärderas. Det saknas fortfarande ett helhetsgrepp och en översikt över den enorma vindkraftsexploateringen om ca 600 verk i området Dalarna-Gästrikland-Hälsingland, som helt säkert kommer att få mycket stor påverkan på friluftsliv och allemansrätt.

J A och K E: Det område som kallas Finnskogsriket, varav Svartnäs är en del, utgörs av vildmark som är skyddsvärd på det sätt som avses i 3 kap. 2 § miljöbalken. Tillstånd har redan beviljats till ca 150 st. verk i området (Jädraås och Tavelberget). Förutom Svartnäsprojektet finns planer på ca 300 verk till. Dessa projekt skulle tillsammans lägga en död hand över hela Finnskogsriket. Den kumulativa effekten av närliggande vindkraftsparker har inte granskats tillräckligt och det behövs en samlad planering av vindkraftverksutbyggnaden i området.

J A, K E och A J: Mörtåsen och Hynsbacken är inte av riksintresse för vindkraft och bör därför inte få bebyggas. En etablering skulle slå hårt mot befolkningen. K E och A J har även påpekat att verken kommer att bli synliga från fler platser än vad Bergvik Skog uppgett.

S S: MKB:n borde ha innehållit uppgift om all omgivningspåverkan och en helhetsbeskrivning.

H H och L H : Mörtåsen och Hynsbacken ska undantas från parken eftersom en utbyggnad där skulle slå mycket hårt mot befolkningen och drabba bl.a. en rödlistad bäck. Falu kommuns översiktsplan saknar en plan för

vindkraftsutbyggnad och i nuläget finns det inte något som stödjer det tillstånd till 115 st verk som Falu kommun utfärdat. Bedömningen måste därför utgå från det riksintresseområde för vindkraft som riksdag och regering bestämt.

YTTRANDEN

Remissinstanser m.m.

Försvarsmakten

Av 3 kap. 10 § miljöbalken framgår med all tydlighet att om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, ska försvarsintresset ges företräde. Bestämmelsen har inget tolkningsutrymme, varför klagandens påstående är felaktigt. Det aktuella målet är av riksintresse för totalförsvaret. Försvarsmakten motsätter sig placering av tio verk som medför stora störningar på tekniska system. Systemen används utöver Försvarsmakten även av civila myndigheter. Systemen är av riksintresse för totalförsvarets militära del och omfattas av sekretess. Försvarsmakten har gjort sin bedömning baserat på enskilda positioner. En boxmodell på rubricerade områden kan inte accepteras. Blir det ändringar av de tidigare ansökta och godkända positionerna måste de sändas till Försvarsmakten för en ny prövning.

Länsstyrelsen i Dalarnas län

Angående frågan om jäv

Länsstyrelsens arbete regleras genom förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion. När det gäller prövning av tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken tas beslut av en särskilt inrättad miljöprövningsdelegation inom länsstyrelsen. Delegationen är ett fristående beslutande organ vars arbete regleras av 16–21 §§ i ovan nämnda förordning samt länsstyrelsens arbetsordning. Miljöprövningsdelegationen består av en ordförande och en miljösekreterare. Ingen annan än dessa två har rätt att delta i miljöprövningsdelegationens beslut. Landshövdingen leder länsstyrelsens arbete men deltar alltså inte i de beslut som fattas av miljöprövningsdelegationen.

Tillståndet

Länsstyrelsen delar miljöprövningsdelegationens bedömning av den ansökta verksamheten och de villkor som ställts för verksamheten. De begränsningar som gjorts i tillståndet framför allt när det gäller att undanta områden som Spaksjöberget och Båtperberget är utifrån ett hänsynstagande till de boende i området, den förändrade landskapsbilden och påverkan på kulturmiljön i området. Länsstyrelsen delar den bedömningen. Länsstyrelsen anser även att skyddsavstånd till bebyggelse kan bestämas utifrån andra faktorer än buller- och skuggnivåer, t.ex. den visuella påverkan. Ett minsta avstånd om 1 000 m bedöms som en lämplig avvägning. Verkställighetsförordnande bör inte meddelas. Länsstyrelsen avstyrker inte att boxmodellen tillämpas men övriga inskränkningar beträffande de olika delområdena bör fastställas.

Kommunen

Kommunstyrelsen vidhåller vad de anført i yttrande till miljöprövningsdelegationen den 9 december 2012.

Miljönämnden i Falu kommun

Miljönämnden har uppgett bland annat följande. Det är uppenbart att det föreligger en konflikt mellan ett effektivt utnyttjande av vindkraften som energikälla och de boendes möjligheter att behålla en lugn och relativt opåverkad miljö. Ett bättre underlag när det gäller vindlägen och vindförutsättningar hade gjort att prövningen skett under andra premisser och kanske kommit till ett annat resultat. Miljönämnden anser generellt att det är bättre att några områden utnyttjas fullt ut när det gäller vindlägen så att andra områden i stället kan lämnas oexploaterade, i stället för en lägre exploateringsgrad i ett större område. Miljönämnden har full förståelse för behovet av den flexibilitet som boxmodellen medför och anser också att den kan vara värdefull för att minimera ingreppen i miljön. Men det aktuella ärendet visar också på de negativa effekterna. Den layout som presenterades i ansökan var bara ett exempel på hur verken skulle kunna placeras, men blev ändå styrande för hur berörda grannar och myndigheter såg på projektet. Den karta som Bergvik Skog skickat in i överklagandet skiljer sig ganska kraftigt från kartan i ansökan. Bland annat finns i den nya layouten endast fem verk i Ånglarna medan det på Timåsen står fem verk mot noll i ansökan. Vad är det egentligen som remissinstanserna yttrat sig över? Hur ska de som är berörda kunna förutse konsekvenserna av en exploatering med så stora variationer i det möjliga utförandet? Särskilt när en ansökan avser stora områden och ett stort antal verk och vägar bör domstolen överväga hur delegering ska ske samt ange tydliga ramar för hur modellen ska tillämpas och på vilka grunder tillsynsbesluten ska fattas. Nämnden har inget att invända mot totalantalet 115 verk men vidhåller att etablering inte bör tillåtas på Spaksjöberget. Det bör undersökas om ett antal verk kan flyttas från delområdet Spaksjöberget till etableringens sydöstra del, eftersom Spaksjöberget i ansökan är exploaterat till gränsen av vad området tål och flera bostadshus i området hamnar i gränzonen för tillåtna buller- och skuggnivåer. Nämnden har också påpekat att det i de nya exempellayouterna finns verk inom delar av "boxarna" som inte varit aktuella tidigare och som i vissa fall ligger ganska nära bostadshus. Nämnden vidhåller i övrigt vad den anför i yttrande till miljöprövningsdelegationen den 6 oktober 2010.

Nämnden har även framfört synpunkter på villkor nr 2, 6 och 11-12 samt förekomsten av kungsörnar i området, stängsel och frågan om verkställighetsförordnande.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Naturvårdsverket
Myndigheterna har avstått från att yttra sig i målet.

Trafikverket Region Mitt

Trafikverket har framfört att miljöprövningsdelegationens beslut bör följas.

Utöver yttranden från klaganden och myndigheter som redovisats ovan har flera föreningar och enskilda personer yttrat sig:

R A, J B, A B, S B, R B, S E B, H. G, R. G J.L. G, A. G-W, T G, M G, E W och K-M Ö, har anslutit sig till det yttrande m.fl. som bland andra *K E*,

S H, L H, M P, G S och O B inlämnat avseende jäv m.m.

M A, R A, J M-L B, S E B, B E, S E, T F, A. G-W, H. G, J.L. G, R. G, T G, M L, A N, K N, M S, L S, Svartnäsbygdens vildmarksförening och Föreningen Ryssjöns vänner har motsatt sig en etablering av vindkraftsparken.

Svartnäsbygdens vildmarksförening har även anfört att Bergvik Skog i andra hand ska inkomma med ny ansökan eftersom de i överklagandet angett en helt ny layout för parken.

Dalarnas Indianmuseum, Vildmarksstationen och Ryssjöns slädhundsklubb (genom A S) har anfört att verksamheterna är beroende av tillgänglig natur och naturupplevelser och att de hotas om Bergvik Skog får tillstånd till vindkraftverksparken.

S B, R C, G K, S R, T R, B S, C A S, L W S, Svartnäsbygdens Vildmarksförening, M T, U Z och E Ö har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen avslår Bergvik Skogs ansökan och i andra hand att Bergvik Skog åläggs att inkomma med en ny ansökan till Falu kommun eftersom överklagan utgör en helt ny layout av parken. De har anfört bland annat att om Bergvik Skog tilläts anlägga vindkraftverk även på Spaksjöberget och Båtbersberget skulle åtskilliga fastigheter påverkas negativt av skuggning och buller. Även Mörtåsen och Hynsbacken bör av starka miljöskäl undantas från tillståndet.

S B, E C, R C, B S, U Z och E Ö har även begärt att den överklagade domen ogiltigförklaras och uppgett att samrådet inte har skett enligt miljöbalkens bestämmelser m.m.

G K, S R, T R, M T har även anfört att utbyggnad av vindkraftverk på Spaksjöberget kan orsaka att dricksvattnet för de boende i området blir förorenat samt att säkerhetsavståndet mellan vindkraftverk och bostäder ska uppgå till minst 1 500 meter.

M A P, L B, L Bx, P B, L B, S B, H B, A E, B E, J.L. G, H. G, A G-W, M. G, R. G, J G, R G, G H, U H, S H, C L, A L, E L, H P, K S, L S, S S, B T och E W har anslutit sig till det yttrande som bland andra *M B, O B, B M, S S, A S och P S* inlämnat.

Bergvik Skog har beretts tillfälle att yttra sig över vad klagandena och motparterna anfört och därvid huvudsakligen uppgett följande av intresse för nu aktuell fråga (utöver vad som angetts under ”yrkanden”).

Talerätt

M Poch S H kan inte anses uppfylla kraven för talerätt eftersom deras fastighet är belägen på ett för långt avstånd, ca 50 km, från den aktuella etableringen. Det framgår av Finnskogsrikets stadgar att föreningen inte har tillvaratagande av naturskydds- eller miljöskyddsintressen som huvudsakligt ändamål, jfr Mark- och miljödomstolen i Östersunds dom den 27 januari 2012 i mål M 2298-11.

Mörtåsen och Hynsbacken

Att områdena inte är klassade som riksintresse för vindbruk är inte ensamt avgörande för tillåtligheten av en etablering i området. Av MKB:n framgår att områdena är lämpliga för vindbruk.

Boxmodellen/Slutlig layout

Bolaget har valt att söka tillstånd enligt boxmodellen eftersom det möjliggör optimal användning av området och gynnar användandet av bästa möjliga teknik. Om den områdesarea som får användas minskar blir projektet svårt att genomföra såväl praktiskt som ekonomiskt. I MKB:n redogörs för konsekvenserna för hela etableringsområdet, oavsett var inom verksamhetsområdet som verken placeras. Av MKB:n framgår tydligt områdets karaktär och kända motstående intressen är redovisade så det framgår hur verksamheten ur olika aspekter kommer att påverka förhållandena på platsen. Vindkraftverkens direkta placering är inte avgörande för parkens miljöpåverkan och det är därför svårt att i dagsläget bemöta krav på specifika placeringar. Det förhållande att bolaget ansöker om tillstånd enligt boxmodellen påverkar i vilken mån precisa uppgifter anges i ansökningskedet. Påståendet att MKB:n gjordes för 18 vindkraftverk på Råkenberget är inte helt korrekt, eftersom den exempellayout som redovisas i MKB:n anger 27 stycken verk i området, inklusive i Sallakmyren. På vissa ställen kommer exempelvis naturvärden, fornlämningar och ljud- och skuggutbredning detaljstuderas i samband med detaljprojekteringen. Spaksjöberget och Båtpersberget har mycket goda förutsättningar för etablering och drift av vindkraftverk, både vad avser vindförhållanden och få motstående intressen. Domstolen måste utreda i vilken mån det finns utrymme för samexistens för Försvarsmakten och en vindkraftetablering på Båtpersberget. Det är inte praxis att det inom en vindkraftpark måste vara ett visst avstånd mellan olika grupper. Överklagandet innehåller inga nya uppgifter och det saknas därmed skäl att kräva en ny ansökan, ny MBK eller nya ljud- och skuggberäkningar. Bergvik Skog har hela tiden ansökt enligt boxmodellen. Oavsett antal, storlek och typ av vindkraftverk måste den slutliga layouten utformas så att ljud- och skuggvillkoren innehålls.

Natur- och kulturvärden

Bergvik Skog motsätter sig påståendet om att samhället Svartnäs och fritidsområdet Ryssjön skulle ha en värdefull naturmiljö. Områdena har generellt sett låga naturvärden eftersom de till största delen består av relativt ung produktionsskog.

Vid detaljprojekteringen kommer hänsyn att tas till de naturvärden som finns i området. Utredning utöver den som framgår av MKB:n är onödig. I kompletterande kommentarer till landskapsanalysen bedöms de kulturhistoriska lämningarna i området inte påverkas nämnvärt av etableringen.

Felaktigheter i ansökan och överklagandet

Klagandenas påståenden om att Bergvik Skog inte har använt rätt storlek på verken i fotomontagen och inte har utfört vindmätningar stämmer inte. Det tillbakavisas bestämt att Bergvik Skog skulle ha använt felaktiga objektiv för att förvränga fotomontagen eller underlåtit att utföra de vindmätningar som bolaget uppgett. Samrådsprocessen har genomförts enligt gällande rätt.

Jäv

Bergvik Skog vill påpeka att landshövdingen inte har någon möjlighet att påverka tillståndsbeslut som fattas av miljöprövningsdelegationen, som är en helt självständig enhet vid länsstyrelsen, skild från övrig verksamhet. Vad som begärts i fråga om inhämtande av yttrande från Europadomstolen ska lämnas utan avseende pga. dess irrelevans.

Bergvik Skogs yttrande avseende lokaliseringen

Utöver vad som framgår ovan har Bergvik Skog uppgett bland annat följande avseende frågan om lokalisering

Vid all prövning enligt miljöbalken görs en sammantagen bedömning av förutsättningarna i det enskilda fallet. Det är således inte bara faktorer som riksintressen och dylikt som bestämmer utfallet av prövningen. Enligt Bergvik Skogs bedömning finns det inget i de inventeringar som utförts som skulle motivera att områdena är särskilt skyddsvärda och därför ska undantas från etableringen. Frågan om alternativ lokalisering har utretts i enlighet med de krav som anges i miljöbalken och har redovisats grundligt i ansökan. Valet av aktuell plats har inget samband med markägarförhållandena. Enligt praxis behöver inte vindkraftverkens lokalisering vara optimal för att kunna godtas och motstående enskilda och allmänna intressen bör vara av viss tyngd för att en etablering på viss plats ska kunna nekas.

Bolaget har på ett systematiskt sätt studerat områden inom och i anslutning till bolagets markinnehav i Sverige i syfte att identifiera lämplig lokalisering för etablering av den aktuella parken. Bolaget har i urvalsprocessen letat efter områden som har tillräckligt goda vindförhållanden och elanslutningsmöjligheter samtidigt som miljöpåverkan är liten och området inte ligger för nära befintlig bebyggelse. Inom Bergslagsområdet och södra Norrland äger Bergvik Skog så mycket skogsmark att bolaget kan uppnå de ur energisynpunkt bästa lokaliseringalternativen med till största del (men inte uteslutande) bolagets eget markinnehav. I Dalarnas län identifierades 48 områden, varav 8 stycken i Falu kommun, i den första urvalsprocessen vilken beräknade vindhastigheter och placering över nollplansförskjutningen. Den huvudsakliga områdesindelningen var den som Länsstyrelsen i Dalarnas län tagit fram som ett led i arbetet med att ge remissförslag till Energimyndigheten i arbetet med att ta fram riksintresseområden. I ett andra steg slogs de 48 områdena ihop till större områden, lämnades till

utarrändering eller lämnades därhän. Detta berodde på att områdena antingen ansågs vara för små, att de motstående intressena var för omfattande eller att området var förknippat med andra svårigheter, exempelvis elanslutningsproblem. I urvalsprocessens sista steg valdes tre större områden i Dalarnas län ut för fortsatt projektering, tillståndsansökan och vindmätning i bolagets egen regi; Svartnäsområdet, Fredriksberg och Jädraås. Motsvarande urvalsprocesser har även skett i andra län. Det nu aktuella området i Svartnäs består av fem av de ursprungliga 48 områdena. Svartnäsområdet har de absolut bästa vindförhållandena av de många alternativ som utretts. För det fall områdesarean minskas försvinner utrymme för vägar och utrusning och projektet blir svårt att genomföra såväl praktiskt som ekonomiskt. Inskränkningarna blir i så fall oproportionerliga i förhållande till de miljöintressen och andra intressen som tillgodoses genom en etablering enligt Bergvik Skogs ansökan. I praktiken medför de nationella vindkraftsmålen en så omfattande utbyggnad att det mer handlar om att utnyttja alla tänkbara lokaliseringar än att välja mellan dem. Av formella skäl krävs emellertid redovisning av en alternativ plats som kan anses vara en möjlig lokalisering. Det finns fyra huvudkriterier som måste bedömas när en plats ska värderas som en möjlig lokalisering:

1. Vindförhållanden
2. Möjlighet att ansluta till elnätet
3. Tillgång till marken
4. Miljöpåverkan.

Bergvik Skog har funnit ett område på fastigheterna A, B och C samt D i Härjedalens kommun, ca 8 km väst om Lillhärdal. På detta område har en etablering av 26 st. vindkraftverk med en generatoreffekt på 2–4 MW per styck studerats.

Vid en jämförelse mellan de två parkerna anger Bergvik Skog sammanfattningsvis följande. Svartnäsområdet beräknas producera betydligt mer el än den alternativa lokaliseringen. Bägge alternativen är lokaliserade på behörigt avstånd från bebyggelse och uppfyller kraven för bullerbegränsningar och skuggeffekter vid bostäder. Inget av alternativen är placerade inom områden av riksintresse för naturvård, Natura 2000 eller naturreservat. En viss risk finns för att störningar från vindkraftverken kan påverka fågellivet och då främst förekomsten av kungsörn i närheten av Svartnäsområdet. Inget av alternativen ligger inom område av riksintresse för kulturmiljövård, friluftsliv eller rörligt friluftsliv. De ger en påverkan på landskapsbilden som varken är ovanligt stor eller ovanligt liten. Bergvik Skogs val att gå vidare med huvudalternativet grundar sig på att

- Platsen är på grund av sin storlek och goda vindenergitillgång synnerligen lämplig för storskaligt vindbruk.
- Detta alternativ ger högst elproduktion.
- Det uppfyller kravet på största möjliga elproduktion med godtagbar påverkan på omgivningen.
- Det ger ett optimalt nyttjande av vindbruk i området.
- Inga riksintressen eller motstående intressen berörs påtagligt.
- Verkens placering, vägarna och ledningarnas dragning har anpassats för att minimera påverkan på natur- och kulturmiljön.

- Den strider inte mot översiktsplan.
- Sökanden har tillgång till marken för vindkraftsetableringen på de aktuella fastigheterna. Etablering kan därmed ske utan dröjsmål.
- Anläggningen kan utformas så att påverkan från buller och skuggbildning inte överstiger gällande riktlinjer eller praxis.

Vid bedömningen av vad som utgör lämplig plats för lokalisering ska miljön på och omkring platsen, liksom den påverkan som en eventuell etablering kan tänkas ha på människors hälsa tillmätas stor betydelse. Därutöver tillmäts även kommunala plandokument och viljeyttringar viss betydelse. Exempellayouten har vuxit fram allteftersom området inventerats och granskats.

DOMSKÄL

Bergvik Skog AB:s överklagande till domstolen har kungjorts i ortspresen vidare har kallelse till sammanträde och syn kungjorts. Mark- och miljödomstolen har den 14–15 maj 2012 hållit sammanträde med syn i målet i enlighet med kungörelsen.

Talerätt

Föreningen Finnskogriket

Föreningen Finnskogriket har förelagts att uppge enligt vilken grund föreningen är behörig att överklaga. Finnskogsriket har därvid uppgett följande. Av stadgarna framgår att Svartnäs ingår i föreningens verksamhetsområde. Föreningens syfte är att inventera, levandegöra, bevara sevärdheter inom natur, kultur och historia samt verka för en levande landsbygd.

Domstolens bedömning

Av föreningens stadgar framgår att föreningen har som målsättning att skapa ett nätverk för nuvarande och nystartade verksamheter inom föreningens geografiska område. Vidare anges föreningens syfte vara att inventera, levandegöra, bevara sevärdheter och sårarter inom natur, kultur, historia samt verka för en levande landsbygd. Mark- och miljödomstolen bedömer mot denna bakgrund att Föreningen Finnskogsriket inte har tillvaratagande av naturskydds- eller miljöskyddsintressen som sitt huvudsakliga ändamål. Föreningens överklagande ska därför avvisas.

M P och S H

M P och S H har förelagts att uppge varför de är behöriga att överklaga länsstyrelsens beslut. De har därvid uppgett att de ofta bedriver friluftaktiviteter samt besöker vänner i området och är oroade över hälsoeffekterna av vindkraftverken.

Domstolens bedömning

Domar och beslut får överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot (16 kap. 12 § första stycket miljöbalken). Enligt praxis ska rätten att överklaga tillkomma varje person som kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den verksamhet för vilken tillstånd söks, om risken för skada eller olägenhet rör ett av rättsordningen skyddat intresse och inte är enbart teoretisk eller helt obetydlig. I mål avseende tillstånd till vindkraftverkanläggning har talerätt bland annat tillerkänts boende i anläggningens närområde (se t.ex. MÖD 2005:33). Vad M P och S H anfört innebär emellertid enligt mark- och miljödomstolens uppfattning inte att de berörs på ett sådant sätt som krävs enligt 16 kap. 12 § miljöbalken. Deras överklaganden ska därmed avvisas.

Jäv

Bestämmelserna om jäv återfinns i 11 § förvaltningslagen (1986:223).

Bestämmelserna anger ett konkret antal jävssituationer och avslutas med en generell föreskrift, enligt vilken en beslutande är jävigt att handlägga ett mål om det ”annars föreligger någon särskild omständighet som kan rubba förtroendet för hans opartiskhet”. Reglerna om jäv avser således att förhindra att en förrättningsman deltar i handläggningen av ett specifikt ärende när hans opartiskhet kan sättas ifråga.

Som länsstyrelsen påpekat fattas beslut som gäller prövning av tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken av en särskilt inrättad miljöprövningsdelegation inom länsstyrelsen. Delegationen är ett fristående beslutande organ vars arbete regleras av 16–21 §§ i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion i den lydelse som gällde vid tidpunkten för länsstyrelsens beslut samt länsstyrelsens arbetsordning.

Vad klagandena anfört om att landshövdingen deltagit i invigningen av en annan vindkraftverkspark kan därmed inte anses medföra att miljöprövningsdelegationen är jävig. Yrkandet ska därför avslås.

Tillåtlighet

Svartnäsområdet ligger i Falu kommun, nordost om Svärdsjö. Området har i ansökan indelats i åtta delområden; Himmelsberget, Spaksjöberget, Mörtåsen, Båtpersberget, Hynsbacken, Enviksberget, Råkenberget och Ånglarna. Ansökan har återkallats såvitt avser Himmelsberget. Delområdena Båtpersberget, Enviksberget, Råkenberget och Ånglarna är helt eller delvis placerade inom ett område som utpekats av Energimyndigheten som av riksintresse för vindbruk. I områdena bedriver Bergvik Skog, som också äger de aktuella fastigheterna, näringsverksamhet i form av skogsbruk. Kommunen har inte någon aktuell översiktsplan för området men har tagit fram ett planeringsunderlag för vindbruk. Mellan områdena Spakjöberget, Mörtåsen och Båtpersberget ligger sjöarna Svarten, Dammen och Mosjön samt byn Svartnäs. I utkanten av Spaksjöberget ligger byn Nilslarsberg och mellan Hynsbacken och Enviksberget finns Ryssjön med tillhörande fritidshusområde. Förutom dessa finns även ytterligare bebyggelse som berörs av etableringen.

Mark- och miljööverdomstolen har i flera domar som gäller vindkraftsetableringar, bland annat dom den 29 maj 2012 i mål nr M 7639-11 och dom den 4 juli 2012 i mål nr M 8344-11, konstaterat att vindkraft som en förnyelsebar energiform visserligen syftar mot miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § om hållbar utveckling och att Sveriges riksdag har uppställt planeringsmål för vindkraft. Nya etableringar måste dock enligt Mark- och miljööverdomstolen uppfylla miljöbalkens krav, bland annat avseende hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken, lokaliseringsbestämmelsen i 2 kap. 6 § och miljökonsekvensbeskrivningar i 6 kap.

Tillstånd enligt den s.k. boxmodellen

Domstolens bedömning

Enligt 6 kap. 3 § första stycket miljöbalken är syftet med en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för en verksamhet eller en åtgärd att identifiera

och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt och dels på annan hushållning med material, råvaror och energi. Vidare är syftet att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa. Enligt 6 kap. 7 § första stycket ska en miljökonsekvensbeskrivning, i den utsträckning det behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning, innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 3 §. Enligt 6 kap. 7 § första stycket punkten 3 ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljön och hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra.

Den MKB med tillhörande ljud- och skuggberäkningar, vägdragning m.m. som inlämnats i målet utgår från den layout som sökanden kallar ”exempellayout”. Sökanden har uppgett att beräkningarna utgör en redovisning av ett värsta scenario. Också de kompletteringar som sökanden gjort, bland annat efter föreläggande från miljöprövningsdelegationen, utgår från exempellayouten och ska enligt sökanden ”ses som exempel på hur frågorna kommer att hanteras när en definitiv layout tas fram i samband med projekteringen av parken” (se här länsstyrelsens akt ab 23 s. 8). Enligt bolaget redovisar MKB:n således konsekvenserna för hela etableringsområdet och verkens direkta placeringar är inte avgörande för vindkraftparkens miljöpåverkan. Bolaget anger också att beträffande påverkan på miljön torde antalet verk ha störst betydelse, följt av totalhöjden och sist den installerade effekten. Vidare framhålls att det inte går att ange en slutlig layout på grund av att detaljprojekteringen kräver en geoteknisk undersökning som ännu inte genomförts, att det inte är önskvärt att binda sig vid en viss vindkraftverkstyp innan upphandlingen genomförts på grund av den ständiga tekniska utvecklingen, att mer vinddata kan påverka valet av verk och placering samt att inlösen av fastigheter och andra avtal kan förändra den del av området som är byggbart.

Klagandena har påpekat bland annat att de i målet redovisade skuggeffekterna och bullerberäkningarna inte har tagit hänsyn till de kumulativa effekter som kan uppkomma om ett stort antal verk koncentreras inom ett visst område. Inga nya buller- eller skuggmätningar har presenterats avseende de områden som bolaget önskar förtäta i jämförelse med exempellayouten. Klagandena har även framhållit att fotomontage m.m. utgått från exempellayouten med 2 MW-verk, vilket blir missvisande om det i stället blir fråga om större verk och andra placeringar. Vidare har påpekats att naturvärdesinventeringen begränsats till att avse områden som berörs enligt exempellayouten och därför inte omfattar de platser där Bergvik Skog nu vill kunna bygga.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att anläggningen är mycket stor och kommer att uppföras i ett område som, trots att det till större delen består av produktionsskog, i vissa delar har höga naturvärden. Anläggningen ligger i närheten av i vart fall två andra vindkraftetableringar, Tavelberget och Jädraåsparken. Det finns vidare enligt miljöprövningsdelegationens beslut planer på att anlägga fler anläggningar i närheten. Ett omfattande väg- och ledningsnät ska dessutom dras och den slutgiltiga placeringen av verken, särskilt antalet verk per område, kommer att ha en stor betydelse för vilka störningar som uppstår och i vilken omfattning de boende i området kommer att påverkas av etableringen. Enligt domstolens bedömning kommer parkens slutliga utformning, om bolagets förstahandsyrkande bifalles, kunna avvika väsentligt från den exempellayout som redovisas i MKB:n. Detta framgår bland annat vid en jämförelse mellan en layout om 28 verk mot 49 verk vid Spaksjöberget eller 13 mot 32 verk vid Hynsbacken.

Mark- och miljödomstolen inser att det finns stora ekonomiska och resursbesparande vinster med att inte redan vid ansökningstillfället fastställa verkens exakta placering och därefter överlåta sådana frågor åt tillsynsmyndigheten. Domstolen utesluter heller inte att tillstånd i och för sig kan lämnas för en ansökan med i vart fall relativt fri placering av verken. För att sökanden ska få så fria händer som nu yrkas är det emellertid väsentligt att det med stöd av ansökan och MKB går att bedöma alla de konsekvenser som verksamheten vid olika alternativutformningar kommer att ge upphov till, såväl i fråga om ljud- och

skuggnivåer som påverkan på mark och vatten samt den totala påverkan på boendemiljön. Om etableringen ska ske i områden där det finns motstående intressen är detta särskilt viktigt. Ett synsätt där verksamheten huvudsakligen regleras genom generella villkor och inte genom en individuell bedömning och prövning av verksamheten skulle vidare strida mot den princip för miljöprövning som finns i miljöbalken och som tidigare fanns i både vattenlagen (1983:291) och miljöskyddslagen (1969:387) och som bygger på att det för varje störningskälla sker en individuell prövning. Som exempelvis miljönämnden och Försvarsmakten påpekat är det också exempellayouten som remissinstanserna och berörda parter fått tillfälle att yttra sig över och samrått kring. Med anledning av vad som anförts finner visserligen domstolen att MKB:n med tillhörande kompletteringar kan läggas till grund för en prövning av här aktuell fråga och således godkännas. Däremot kan vid en prövning i sak bolagets MKB med tillhörande kompletteringar inte anses ge tillräckligt stöd och underlag för ett tillstånd enligt boxmodellen. Då bolaget inte visat att boxmodellen är lämplig ska ansökan således avslås såvitt avser bolagets första- och andrahandsyrkande.

Tillstånd enligt miljöprövningsdelegationens beslut

Av 2 kap. 6 § miljöbalken framgår att det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. I 6 kap. 7 § första stycket miljöbalken finns bestämmelser om vad en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet som kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska innehålla för att uppfylla syftet enligt 3 §. I punkten 4 nämns särskilt att en miljökonsekvensbeskrivning skall innehålla en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar tillsammans med en motivering varför ett visst alternativ har valts. Kravet på alternativredovisning finns för att en samlad bedömning av effekterna av en planerad verksamhet skall vara möjlig. Normalt krävs att den planerade verksamheten och dess alternativ beskrivs på ett jämförbart sätt. Frågan om hur omfattande alternativredovisningar som ska krävas i ärenden får prövas från fall till fall. För att kunna bedöma projektets verkningar med hjälp av alternativ spelar det ingen roll om verksamhetsutövaren rent faktiskt har tillgång till annan plats.

Domstolen gör följande bedömning

Vad en alternativredovisning närmare ska innehålla har som sagts bl.a. prövats i NJA 2009 s. 321. I avgörandet förklarar Högsta domstolen att kravet på alternativredovisning måste ses i ljuset av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Det åligger sökanden att visa att de förpliktelser som följer av kapitlet efterlevs (1 §). Det är viktigt att sökanden inte är obenägen att se alternativ till den lösning som sökanden själv förordar och att materialet så utformas att andra intressenter och ytterst den beslutande domstolen får underlag för en egen bedömning.

Tillståndsmyndighetens bedömning av om alternativredovisning kan underlåtas eller om den kan göras mindre omfattande bör dock även göras mot bakgrund av den sökta lokaliseringens lämplighet. Vid en lokalisering som helt klart uppfyller lokaliseringskraven i 2 kap. 6 § miljöbalken kan det finnas möjlighet att prövningen kan genomföras med en mindre omfattande utredning (jfr. Miljööverdomstolens dom MÖD 2009:32) medan om den valda platsen inte uppenbart uppfyller kravet krävs det en mer omfattande utredning (jfr. Miljööverdomstolens dom MÖD 2009:48).

Flera av klagandena har yrkat att bolagets MKB inte ska godkännas eftersom den saknar en godtagbar alternativredovisning. Många har framfört önskemål om att vissa områden undantas eller att etableringens område i vart fall inskränks på ett sätt som medför mindre påtagliga störningar för de närboende. Förslag på att verk flyttas (i jämförelse med exempellayouten) för att minska bullerpåverkan vid vissa fastigheter har inkommit. P S har påpekat att det finns stora markområden i närheten med endast ett par bostäder vilka torde vara mer rimliga som jämförelseobjekt än den alternativplats Bergvik Skog redovisat.

Domstolen kan här konstatera att den alternativredovisning som bifogats den ursprungliga ansökan uppenbart inte uppfyller de krav som ska ställas på en vindkraftsanläggning av denna omfattning. Bolaget har emellertid vid förhandlingen och efterföljande skriftväxling kompletterat alternativredovisningen.

Domstolen finner att denna komplettering kan bedömas i sak och att den kompletterade miljökonsekvensbeskrivningen även i här aktuell fråga kan godkännas som underlag för domstolens bedömning av om platsen är lämplig.

Av den till mark- och miljödomstolen inlämnade kompletteringen till alternativredovisningen och redovisningen vid förhandlingen framgår att bolaget genomfört omfattande granskningar av lämpliga lokaliseringar av vindkraftsanläggningar. De principer som legat till grund för dessa granskningar har redovisats. Några närmare upplysningar om vilka avvägningar som avseende enskilda platser ligger till grund för de slutsatser som granskningarna medfört framgår däremot inte, varken av MKB:n eller kompletteringen.

Bolaget har framhållit att pga. strävan mot hållbar utveckling behöver inte vindkraftverkens lokalisering vara optimal för att kunna godtas samt att motstående intressen bör vara av en viss tyngd för att en etablering på viss plats ska kunna nekas. Bolaget har påpekat att det i och för sig finns flera platser runt om i landet som lämpar sig för en vindkraftsetablering, men att det snarare handlar om ytterligare platser att exploatera än alternativ. Några seriösa alternativ till ansökt plats finns enligt bolagets mening alltså inte.

Av ovan redovisad praxis framgår bl.a. att nya etableringar måste uppfylla miljöbalkens krav och att styrkan hos de motstående intressen som förekommer inverkar på kraven över hur utförlig alternativredovisning som krävs. Det kan härvid slå fast att ansökan avser en stor vindkraftsanläggning som kommer medföra en betydande miljöpåverkan. Området är dessutom redan påverkat genom två andra anläggningar i närheten, varav den ena, Jädraåsparken, avser 116 stycken verk. Kumulativa effekter kommer därmed att uppkomma. Det finns vidare i området riksintressen för naturvård och kulturmiljövård. Domstolen kan konstatera att de boendes närmiljö kommer att utsättas för påverkan från flera håll med en anläggning av den storlek och omfattning som länsstyrelsen har gett tillstånd till. Även om området till stor del består av produktionsskog och har goda vindförhållanden utgör det inte en sådan för vindbruk unik plats och saknar heller

inte motstående intressen på ett sådant sätt som krävs för att kraven på lokaliseringens lämplighet ska kunna sättas lägre än normalt.

Domstolen konstaterar visserligen att vissa områden inom ramen för nationell och kommunal planering utpekats som lämpliga för vindkraft. Även sådana utpekanden kan i vissa fall påverka omfattningen av bl.a. alternativredovisningen och komplettera en mindre omfattande MKB. Utpekanden innebär dock inte att en fullständig prövning enligt miljöbalken kan underlåtas. En aktuell och väl underbyggd planering har emellertid betydelse när det gäller bedömningen av vad som kan anses vara en lämplig lokalisering (se bl.a. Miljööverdomstolens dom MÖD 2005:66).

Energimyndigheten har utpekat delar av området (delar av Båtbersberget, Enviksberget, Räkenberget och Ånglarna) som riksintresse för vindbruk. Resterande del av området saknar emellertid sådant underlag. Hela eller delar av områdena Hynsbacken, Mörtåsen, Båtbersberget, Enviksberget, Räkenberget och Ånglarna har såvitt framgår i den kommunala planering som nämns i länsstyrelsens beslut ansetts lämpligt för vindkraftsetablering. Detta talar visserligen för att lokaliseringen kan vara lämplig. Som domstolen konstaterat ovan avser emellertid ansökan en omfattande anläggning. Vidare ligger anläggningen relativt nära andra större anläggningar, vilket kommer att medföra kumulativa effekter. Slutligen är som framgår ovan inte alla de platser som länsstyrelsens beslut omfattar utpekade i planeringen. Detta ökar sammantaget kraven på att alternativa platser ska vara utredda inom ramen för ansökan på sätt som framgår av 6 kap. miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen anser att det inte kan uteslutas att det finns andra platser och andra utformningar av parken genom vilka vindkraftsutbyggnad kan ske med mindre intrång och olägenhet än den ansökta. Avsaknaden av alternativa utföranden och redovisning av endast en konkret alternativ lokalisering innebär att bolaget inte kan anses ha visat att de i länsstyrelsens beslut aktuella platserna är lämpliga. Det faktum att bolaget redovisat vilka principer som tillämpas när urvalet av platser sker är inte tillräckligt och ändrar inte domstolens ställningstagande. På grund av det anförda finner mark- och miljödomstolen att bolaget inte har visat att den sökta

platsen uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken. Även bolagets tredjehandsyrkande ska således avslås. Något yrkande om att domstolen ska pröva lämpligheten av en anläggning som är mindre än den som länsstyrelsen beslutat om har inte framställts. Därmed ska bolagets talan i dess helhet avslås. Mot den bakgrunden finns inte skäl att pröva Bergvik Skogs överklagande avseende villkor m.m.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se *bilaga 2* (DV 427)

Överklagande senast den 1 november 2012. Prövningstillstånd krävs

Johan Svensson

Staffan Ljung

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Johan Svensson, ordförande, och tekniska rådet Staffan Ljung samt de särskilda ledamöterna Yvonne Eklund och Mikael Lif. Föredragande har varit beredningsjuristen Lina Österberg.